T.C
Marmara Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Ortaöğretim Sosyal Alanlar Ana Bilim Dalı
Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı

COĞRAFYA ÖĞETİMİNDE, KAZANDIRILMASI GEREKEN BECERİLERİN GERÇEKLEŞME DÜZEYİNİN, ÖĞRENCİLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Yüksek Lisans Tezi

Hanifi ÜKER

İstanbul 2009

ÖZET

Beceri, öğrencilerde öğretim süreci boyunca kazandırılması ve geliştirilmesi amaçlanan kabiliyetlerdir. Günümüz eğitim ve öğretim anlayışında bilgiyi olduğu gibi almak yerine, bilgiyi bulma, kullanma ve bilgiyi yapılandırma ön plana çıkmıştır. Program geliştirme ile ilgili tüm yaklaşımlar bu merkezde şekillenmiş, dolayısıyla da eğitim ve öğretim sürecinde beceri kazandırmaya yönelik hedefler de yer almıştır.

Bu çalışma ile dört yıl boyunca öğretim gören orta öğretim öğrencilerinin coğrafi becerileri kazanma düzeyleri incelenmeye çalışılmıştır. Çalışmamızın yeni değişen müfredata göre coğrafi becerilerin gerçekleşme düzeyleri hakkında Türkiye'de yapılan ilk araştırma olması nedeniyle, tezde coğrafi beceriler hakkında bilgiler sunulmuştur.

Araştırma ölçmeye dayalı bir çalışmadır. Uygulama; 2008-2009 eğitim-öğretim yılı birinci dönem sonunda, İstanbul-Ümraniye ilçesindeki Atakent Lisesi, Namık Kemal Lisesi, Özel İrfan Anadolu Lisesi okullarında, dokuzuncu ve on ikinci sınıf öğrencileri üzerinde gerçekleştirilmiştir. Dokuzuncu sınıfta okuyan öğrenciler sadece ilköğretimden getirdikleri becerilere sahiptir. Bunun düzeyi öğrencisine göre değişmektedir. Bu öğrenciler on ikinci sınıfa gelene kadar coğrafi becerileri kazanmış olması gerekmektedir. Doğal olarak dokuzuncu sınıflar ile on ikinci sınıflar arasındaki kazanılmış beceri farkları bize becerilerin gerçekleşip gerçekleşmeme düzeyini verecektir. Ölçme işlemi, dokuzuncu ve on ikinci sınıflardan seksen üç kişiye otuz dokuz soruluk bilgi değerlendirme sınavı uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Bilgi değerlendirme sınavından elde edilen nicel veriler spss programında istatistikî analize tabi tutularak, çaprazlama analizi ile değerlendirilmiştir. Yapılan analizler sonucunda; kazandırılması gereken coğrafi becerilerin gerçekleşme düzeyi ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Coğrafi Beceri, Kavrama, Öğrenme, Kazanım,

ABSTRACT

Skills, students gain the education and development throughout the process is intended capability. Today's training and education as well as understanding the information rather than retrieving the information you find, use and configuration information was to the fore. All approaches to program development in these centers were formed, so also in the process of education and training skills to include the targets were.

In this study four years teaching middle school students who see the level of geographical skills to win was to be reviewed. According to the new curriculum of our study changing the level of geographical skills to perform the first in Turkey because of research, the thesis has been providing information about the geographical skills.

Research is a work based on measuring. Application; 2008-2009 academic year after the first period, the Istanbul-Umraniye district Atakent High School, Namık Kemal Lisesi, in private schools İrfan High School, was held on the ninth and twelfth grade students. Ninth grade students from elementary school only has the skills to. This varies depending on the level of students. These students come to class on the second to have won geographical skills. As usual with nine classrooms on the second class difference between us winning the skills to perform the level of skills and will take place. Assessment process, from ninth and eighty-three people on the second class of thirty-nine questions, applying knowledge assessment examination was performed. Information obtained from assessment examination of the quantitative data in SPSS program was subjected to statistical analysis, were assessed by cross-analysis. As a result of analysis; gain skills necessary to perform the geographic level has been revealed.

Key Words: Geographical Skills, Understanding, Learning, Recovery,

ÖNSÖZ

XX. yüzyılın ikinci yarısında itibaren coğrafya ve coğrafya öğretimi önem kazanan alanlardan biri olmuştur. Bu doğrultuda coğrafya eğitimini asıl amacının; coğrafi düşünme, coğrafi bilinç ve beceriler kazandırmak olduğu konusunda geniş bir görüş birliği oluşmuştur. Konuların, olayların, olguların neden ve niçin oluştuklarını açıklamaya ve problem çözmeye odaklı coğrafya eğitimi, sorgulayın, bilgilere ulaşan, ulaştığı bilgileri düzenleyen, analiz eden, problemlere çözüm üreten bireyler ve toplumlar oluşturmada önemli bir işleve sahiptir. 2005 yılında oluşturulan yeni müfredat programının amacı coğrafi bilince sahip bireyler yetiştirmek ve bunu yaparken de belirli becerileri kazandırmaktır. Becerileri kazandırılması çok önemlidir. Dört yıldır uygulanan bu programın başarısını ölçmek için; "Coğrafya Öğretiminde, Kazandırılması Gereken Becerilerin Gerçekleşme Düzeyinin, Öğrenciler Açısından İncelenmesi" adlı çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma; Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Orta Öğretim Sosyal Alanlar Ana Bilim Dalı, Coğrafya Bilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak hazırlanmıştır.

Araştırmanın her aşamasında yardımları ve desteğini esirgemeyen Prof.Dr. Ramazan ÖZEY'e, Prof.Dr. Nuriye GARİPAĞAOĞLU'na, tez danışmanım Yard. Doç. Dr. Mehmet ÜNLÜ'ye, istatistiki çalışmamda yardımcı olan Öğr. Gör. Dr. Mustafa OTRAR'a, teşekür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET ……I
ABSTRACT……..……..II
ÖNSÖZ……..….III
İÇİNDEKİLER……..……....IV
TABLO VE ŞEKİLLER LİSTESİ……...……..…..IX

I. BÖLÜM…….……...……...1
GİRİŞ…….……..……..……1
1.1 PROBLEM DURUMU…….……...……..……1
1.2 AMAÇ…….……...…3
1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ…….……..…3
1.4 VARSAYIMLAR …….……..……...4
1.5 TANIMLAR …….……..……...5

II. BÖLÜM……...……...8
İLGİLİ LİTERATÜR…….……8
2.1.COĞRAFİ BECERİLER……..……..……..……..8
2.1.1 Harita Becerisi…….……....14
2.1.2 Gözlem Becerisi……..…….…….……..16
2.1.3 Arazi Çalışma Becerisi…….…….……...18
2.1.4 Sorgulama Becerisi…….…….……20
2.1.5 Tablo Ve Grafik, Diyagram Hazırlama
Ve Sorgulama Becerisi ……...……23
2.1.6 Zamanı Algılama Becerisi……..…….…..…...24
2.1.7 Kanıt Kullanma Becerisi……..…….…...25
2.1.8 Değişim Ve Sürekliliği Algılama Becerisi…….…….25

III. BÖLÜM…….…..…..……27
YÖNTEM……..……..……....…...27

3.1 ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ……...……..…..…27
3.2 EVREN VE ÖRNEKLEM……..…….…….…...28
3.3 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI……...…….…..28
3.4 VERİLERİN TOPLANMASI…….……28
3.5 VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ…….……..29

IV. BÖLÜM…….……...30
BULGULAR VE YORUMLAR…….……..30
4.1 COĞRAFİ BECERİLERİN GERÇEKLEŞME DÜZEYİNİN ,
SORU BAZINDA, ÖRNEKLEMLER ARASI ANALİZİ……..…….30
4.1.1 Harita Becerileri……..……...……30
4.1.1.1 Harita Üzerinde Konum Belirleme Becerisi……....30
4.1.1.2 Harita Üzerine Bilgi Aktarma Becerisi……..……31
4.1.1.3 Amaca Uygun Harita Seçme Becerisi…….…...32
4.1.1.4 Haritalardan Yararlanarak Hesap Yapma Becerisi……..33
4.1.1.5 Mekansal Dağılışı Algılama Becerisi……..34
4.1.1.6 Haritayı Doğru Şekilde Yorumlama Becerisi…….....35
4.1.1.7 Taslak Haritalar Oluşturma Becerisi……....36
4.1.2 Gözlem Becerileri……37
4.1.2.1 Olay ve Olgulara Dikkat Etme Becerisi…….…37
4.1.2.2 Olay ve olguları algılama becerisi……...38
4.1.2.3 Olay ve Olguları Tanımlama Becerisi…….39
4.1.2.4 Olay ve Olguların Neden ve Sonuçlarını
Ayırt Etme Becerisi…….…..39
4.1.2.5 Olay Ve Gözlemlediklerinin Nedenlerini
Sorgulayıp Sonuçlarını Tahmin Edebilme Becerisi……...40
4.1.2.6 Olay Ve Olgular Arasında İlişkiler Kurabilme,
Benzer Ve Farklı Yönlerini Ortaya Koyabilme Becerisi …41
4.1.2.7 Gözlemlediklerini Kaydetme Ve Aktarma Becerisi ……...42
4.1.2.8 Gözlediklerini Daha Önce Öğrendikleri İle
Karşılaştırabilme Ve Bağdaştırabilme Becerisi……...43
4.1.2.9 Gözlediklerini Araştırmalarında Veya

Gelecekle İlgili Olarak Planlamalar
Yapmak İçin Kullanabilme Becerisi……..…….44
4.1.2.10 Benzer Olaylarla İlişkilendirme Ve Tekrar
Aynı Olayla Karşılaştığında Ne Yapması
Gerektiğine Yönelik Davranış Geliştirme Becerisi…....45
4.1.3 Arazi Çalışma Becerileri……..……46
4.1.4 Coğrafi Sorgulama Becerileri……..…46
4.1.4.1 Konu Veya Problemin Farkına Varma Becerisi……..46
4.1.4.2 Konu Veya Problemi Tanımlama ve Açıklama Becerisi….47
4.1.4.3 Konu Veya Problemi Analiz Etme
Ve Yorumlama Becerisi …….48
4.1.4.4 Gelecekle İlgili Tahminlerde Bulunma Ve
Karar Verme Becerisi…….49
4.1.4.5 Kişisel Çıkarımlarda Bulunarak Değerlendirmeler
Yapma Ve Yargılara Varma Becerisi……..50
4.1.5 Tablo, Grafik Ve Diyagram Hazırlama
Ve Yorumlama Becerisi……..……..51
4.1.5.1 Uygun Veri Seçimi Ve Sınıflandırılması…….51
4.1.5.2 Verilere Uygun Tablo, Grafik Ve Diyagram Oluşturma….52
4.1.5.3 Konu İle İlgili Fotoğrafları Kullanma Ve
İlişkilendirme Becerisi…….……53
4.1.5.4 Kesitler Oluşturma Becerisi…….….. 54
4.1.5.5 Tablo Grafik Ve Diyagramları Yorumlama Becerisi……55
4.1.5.6 Tablo Grafik Ve Diyagramları Karşılaştırarak
Sentezleme Becerisi…….....56
4.1.6 Zamanı Algılama Becerisi……..……..…..…56
4.1.6.1 Jeolojik Süreçlere Ait Zaman Algısı Becerisi…….…57
4.1.6.2 Yıllık, Mevsimlik, Günlük Süreçlerle İlgili
Zaman Algısı Becerisi …….57
4.1.6.3 Tarihi Süreçlerle İlgili Zaman Algısı Becerisi……....58
4.1.6.4 Ekolojik Döngüler İle İlgili Zaman Algısı Becerisi ……...59
4.1.7 Kanıt Kullanma Becerisi……...…60

4.1.7.1 Jeolojik Süreçlere Ait Fosil, Taş Veya Tektonik Vb Bir Doğa Unsurunu Kanıt Olarak Kullanma……60
4.1.7.2 İklim Süreçlerine Ait Kanıt Kullanma Becerisi……..…..61
4.1.7.3 Tarihi, Sosyal, Ekonomik Ve Politik Olay Ve Olgulara Ait Kanıt Kullanma Becerisi……62
4.1.8 Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi……..63
4.1.8.1 Benzer Ve Farklılıkları Bulma Becerisi……..63
4.1.8.2 Zamanla Oluşan Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi……64
4.1.8.3 Mekândaki Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi ……65
4.1.8.4 Coğrafi Süreçlerdeki Değişim Ve Sürekliliğin Nedenlerini Sorgulama Becerisi……...66

V. BÖLÜM……..……...68
SONUÇ VE ÖNERİLER……..……..…..68
5.1 SONUÇ……..68
5.1.1 Harita becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir?.....68
5.1.2 Gözlem becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir?.....69
5.1.3 Arazi çalışma becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir? ……..……71
5.1.4 Coğrafi sorgulama becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir?.....71
5.1.5 Tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve yorumlama becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir?.....72
5.1.6 Zamanı algılama becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir?..... 73
5.1.7 Kanıt kullanma becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir?.....74
5.1.8 Değişim ve sürekliliği algılama becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir?.....74

5.2 ÖNERİLER…….…..76
KAYANAKÇA…….…...77
EK-1. BİLGİ DEĞERLENDİRME SINAVI……..…..79
EK-2. İZİN BELGELERİ……..…….80

TABLO VE ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa

TABLOLAR

Tablo 1: …….. **19**
Arazi çalışma stratejileri (D.Job, 2002)

Tablo 2: …….. **22**
Coğrafî Sorgulama Yolları İçin Bir Şema (D. Lambert-D. Balderstone, 2000)

Tablo 3: …….. **30**
Harita üzerinde konum belirleme becerisini ölçen soruya (sr1) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 4: …….. **31**
Harita üzerine bilgi aktarma becerisini ölçen soruya (sr2) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 5: …….. **32**
Amaca uygun harita seçme becerisini ölçen soruya (sr3) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 6: …….. **33**
Haritalardan yararlanarak hesap yapma becerisini ölçen soruya (sr4) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 7: …….. **34**
Mekânsal dağılışı algılama becerisini ölçen soruya (sr5) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 8: …….. **35**
Haritayı doğru şekilde yorumlama becerisini ölçen soruya (sr6) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 9: …….. **36**
Taslak haritalar oluşturma becerisini ölçen soruya (sr7) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 10: …….. **37**
Olay ve olgulara dikkat etme becerisini ölçen soruya (sr8) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 11: …….. **38**
Olay ve olguları algılama becerisini ölçen soruya (sr9) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 12: …….. **39**
Olay ve olguları tanımlama becerisini ölçen soruya (sr10) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 13: …….. **40**
Olay ve olguların neden ve sonuçlarını ayırt etme becerisini ölçen soruya (sr11) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 14: …….. **40**
Olay ve gözlemlediklerinin nedenlerini sorgulayıp sonuçlarını tahmin edebilme becerisini ölçen soruya (sr12) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 15: …….. **41**
Olay ve olgular arasında ilişkiler kurabilme, benzer ve farklı yönlerini ortaya koyabilme becerisini ölçen soruya (sr13) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 16: …….. **42**
Gözlemlediklerini kaydetme ve aktarma becerisini ölçen soruya (sr14) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 17: …….. **43**
Gözlediklerini daha önce öğrendikleri ile karşılaştırabilme ve bağdaştırabilme becerisini ölçen soruya (sr15) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 18: …….. **44**
Gözlediklerini araştırmalarında veya gelecekle ilgili olarak planlamalar yapmak için kullanabilme becerisini ölçen soruya (sr16) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 19: …….. **45**
Benzer olaylarla ilişkilendirme ve tekrar aynı olayla karşılaştığında ne yapması gerektiğine yönelik davranış geliştirme becerisini ölçen soruya (sr17) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 20: …….. **46**
Konu veya problemin farkına varma becerisini ölçen soruya (sr18) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 21: …….. **47**
Konu veya problemi tanımlama ve açıklama becerisini ölçen soruya (sr19) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 22: …….. **48**
Konu veya problemi analiz etme ve yorumlama becerisini ölçen soruya (sr20) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 23: …….. **49**
Gelecekle ilgili tahminlerde bulunma ve karar verme becerisini ölçen soruya (sr21) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 24: …….. **50**
Kişisel çıkarımlarda bulunarak değerlendirmeler yapma ve yargılara varma becerisini ölçen soruya (sr22) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 25: …….. **51**
Uygun veri seçimi ve sınıflandırılması becerisini ölçen soruya (sr23) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 26: …….. **52**
Verilere uygun tablo, grafik ve diyagram oluşturma becerisini ölçen soruya (sr24) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 27: …….. **53**
Konu ile ilgili fotoğrafları kullanma ve ilişkilendirme becerisini ölçen soruya (sr25) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 28: …….. **54**
Kesitler oluşturma becerisini ölçen soruya (sr26) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 29: …….. **55**
Tablo grafik ve diyagramları yorumlama becerisini ölçen soruya (sr27) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 30: …….. **56**
Tablo grafik ve diyagramları karşılaştırarak sentezleme becerisini ölçen soruya (sr28) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 31: …….. **57**
Jeolojik süreçlere ait zaman algısı becerisini ölçen soruya (sr29) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 32: …….. **58**
Yıllık, mevsimlik ve günlük süreçlerle ilgili zaman algısı becerisini ölçen soruya (sr30) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 33: …….. **58**
Tarihi süreçlerle ilgili zaman algısı becerisini ölçen soruya (sr31) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 34: …….. **59**
Ekolojik Döngüler ile ilgili zaman algısı becerisini ölçen soruya (sr32) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 35: …….. **60**
Jeolojik süreçlere ait fosil, taş veya tektonik vb bir doğa unsurunu kanıt olarak kullanma becerisini ölçen soruya (sr33) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 36: …….. **61**
İklim süreçlerine ait kanıt kullanma becerisini ölçen soruya (sr34) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 37: …….. **62**
Tarihi, sosyal, ekonomik ve politik olay ve olgulara ait kanıt kullanma becerisini ölçen soruya (sr35) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 38: …….. **63**
Benzer ve farklılıkları bulma becerisini ölçen soruya (sr36) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 39: …….. **64**
Zamanla oluşan değişim ve sürekliliği algılama becerisini ölçen soruya (sr37) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 40: …….. **65**
Mekândaki değişim ve sürekliliği algılama becerisini ölçen soruya (sr38) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

Tablo 41: …….. **66**
Coğrafi süreçlerdeki değişim ve sürekliliğin nedenlerini sorgulama becerisini ölçen soruya (sr39) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi

Sayfa

ŞEKİLLER

Şekil 1: …….. **12**
Coğrafya Öğretim Programının Çatısı (MEB, 2005).

I.BÖLÜM

GİRİŞ

1.1 PROBLEM DURUMU

Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nın temel öğelerini beceriler, kavramlar, değerler ve tutumlar oluşturur. 2005 Coğrafya Öğretim Programı incelediğinde; yapılandırmacı, öğrenme ve etkinlik merkezli, becerilere ağırlık veren, alternatif ölçme ve değerlendirmeleri içeren, ana ve ara disiplinlerle işbirliğini kuvvetlendiren, bütüncül/tematik bakış açılarını yansıtan bir yaklaşım görülmektedir. Programda, her alanda ortak olan beceriler ve coğrafyaya özgü beceriler söz konusudur. Programın öğelerine bakıldığında bunlar; tema ya da öğrenme alanları, kazanımlar, etkinlikler ve açıklamalardan oluşmaktadır.

> 2005 coğrafya dersi öğretim programında öğretmenlerin, var olan etkinlik örneklerinin yanı sıra, kazanımlarda öngörülen bilgi, beceri, değer ve tutumları kazandırmak için farklı etkinlikler planlayıp uygulamaları ön görülmektedir. Bununla birlikte öğretmenlerin, bilgi teknolojilerinin yardımıyla kendi ders araç ve materyallerini oluşturabilmeleri ve öğrencilerin de yaratıcılıklarını kullanarak yeni materyaller üretmeleri teşvik edilmektedir. Ayrıca çeşitli nedenlerle imkânları kısıtlı olan okullarda öğretmenlerin, çevrelerindeki her şeyi pedagojik olmak şartıyla, ders materyali olarak kullanabileceği ve öğrencilerden de evleri ve çevrelerindeki malzemeleri sınıfa getirerek değerlendirmelerini isteyebileceği belirtilmektedir. Bütün bunların gerçekleştirile bilmesi için becerilerin öğretmen tarafından iyi bilinmesi gerekmektedir (Demiralp, 2007, S.374).

> Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nda diğer programlarda da verilen ortak becerilerin yanında coğrafyaya ait temel coğrafî becerilerin kazandırılması da esas amaçlardan biridir. Coğrafî beceriler; öğrencilerin yaşamlarında, mesleklerinde ve gelecekte de kullanabilecekleri niteliktedir. Bu beceriler harita, gözlem, arazi çalışma, coğrafî sorgulama, tablo, grafik, diyagram hazırlama ve yorumlama, zamanı algılama,

> değişim ve sürekliliği algılama ile kanıt kullanmadır. Coğrafya konularının hemen hemen hepsinde farklı düzeylerde kullanılabilen bu beceriler, öğrenme alanlarında kazanımların içeriğinin gerektirdiği şekilde, kazanımlara entegre edilerek verilmiştir. Bu şekli ile öğretim sürecinde kazanımın gerektirdiği beceriler kazanımla birlikte verilmelidir (Meb, 2005, s. 19).

Coğrafya dersi için beceriler temel öğelerdendir. Programda beceriler basamaklandırılarak verilmiştir. Bu basamaklar her sınıfta konularla ilişkilendirilerek verilmelidir.

Araştırma Problemi: *"Programın uygulanmaya başladığı 2005 yılından itibaren coğrafi beceriler öğrencilere kazandırılmaya çalışılmaktadır. Uygulamanın sonuçları nelerdir? Öğrencilerin bu becerileri kazanma durumları nedir? İstenilen hedeflere ulaşılabildi mi?"* şeklinde tasarlanmıştır.

Alt Problemler:

1. Harita becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir?

2. Gözlem becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir?

3. Arazi çalışma becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir?

4. Coğrafi sorgulama becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir?

5. Tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve yorumlama becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir?

6. Zamanı algılama becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir?

7. Kanıt kullanma becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir?

8. Değişim ve sürekliliği algılama becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir?

1.2 AMAÇ

Bu araştırmanın amacı,

1. Coğrafi becerilerin uygulanma düzeyleri nelerdir?

2. Coğrafi becerilen öğrenci üzerinde meydana getirdiği değişiklikler nelerdir?

3. Coğrafi becerilerin uygulanma aşamasındaki zorluklar nelerdir?

4. Coğrafi becerilerin uygulanmasında kullanılan yöntem ve teknikler nelerdir?

   bu sorunların çözümünü ortaya koyup öneriler getirmektir.

1.3 ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Beceri, öğrencilerde öğretim süreci boyunca kazandırılması ve geliştirilmesi amaçlanan kabiliyetlerdir. Günümüz eğitim ve öğretim anlayışında bilgiyi olduğu gibi almak yerine, bilgiyi bulma, kullanma ve bilgiyi yapılandırma ön plana çıkmıştır. Program geliştirme ile ilgili tüm yaklaşımlar bu merkezde şekillenmiş, dolayısıyla da eğitim ve öğretim sürecinde beceri kazandırmaya yönelik hedefler de yer almıştır.

Bu beceriler öğrenciyi hayata hazırlamakta kalmamakta akademik çalışmalarda da başarılar kazandıracak niteliktedir.

Bu araştırma, coğrafya becerilerin gelişimini ve bu gelişimin öğrenci başarısı üzerindeki etkisini belirlemeyi konu edinirken aynı zamanda öğrencilerin beceri kazanma düzeyini yükseltecek nitelikte bir coğrafya öğretim tekniğinin nasıl olması gerektiği sorusuna da dolaylı olarak yanıt verecektir.. Becerilerin öğrenciler üzerinde ne gibi olumlu etki yaptığını tespit etmeyi amaçlamaktadır.

Bu açılardan bakıldığında araştırmanın önemini şu maddelerle ifade edebiliriz:

1. Coğrafya öğretmenleri bu araştırmanın neticelerinden faydalanarak coğrafya becerilerinin kazandırılması konusunda daha gerçekçi bir yaklaşım kazanabilmeleri,

2. Coğrafya öğretmenleri bu araştırmanın sonuçlarından yararlanarak öğrencilerin coğrafya becerilerin gelişimine katkıda bulunabilmeleri ve onların coğrafya dersindeki başarılarını daha üst seviyelere çıkarabilmeleri,

3. Coğrafya öğretmenlerinin coğrafya öğretimi programının hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi konusunda bu araştırmadaki bulgulardan faydalanabilmeleri,

4. Öğretmenlerin becerilere yönelik tutumlarının geliştirilmesini

5. Bundan sonra yapılacak olan çalışmalara da ışık tutması açısından önemlidir.

1.4 VARSAYIMLAR

1. Ölçme araçlarındaki soruları cevaplandıracak öğrencilerin kişisel görüşlerini gerçeğe uygun olarak yansıttıkları,

2. Kullanılan araç teknik ve yöntemlerin araştırmanın kapsamına ve amacına uygun olduğu,

3. Veri toplamak maksadıyla kullanılan araçların geçerlilik ve güvenilirlikleri konusunda yapılan çalışmaların sonuçlarının anlamlı olduğu, varsayılmaktadır.

4. Örneklemin araştırma evrenini temsil ettiği varsayılmaktadır.

5. Araştırmaya katılan öğrencilerin homojen olarak dağılım gösterdikleri kabul edilmektedir.

6. Araştırmaya katılan öğrenci sayısının yeterli olduğu varsayılmaktadır.

1.5 TANIMLAR

Egitim: Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü'nde, insanın kendisi ya da başkaları üzerinde bilinçli olarak istenen davranış değişikliklerini yapmak üzere etkide bulunması süreci olarak tanımlanmaktadır.

Öğretim: Öğrenmenin gerçekleşmesi ve istenen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümüdür.

Bilişsel Öğrenme: Bireyin yaşantı sonucu bilgiyi isleme tarzından oluşan değişikliktir, ya da geçmiş yaşantılar sonucu olayların anlam değiştirmesidir.

Coğrafya: Yeryüzündeki doğal, beşeri ve ekonomik olayları tanımlayan, bu olayların insan ve çevre ile iliksisini kuran ve bu olayların dünya üzerindeki dağılışını sebep-sonuç ilişkisi içinde inceleyen bilim dalıdır.

Kavram: Olayları, insanları ve düşünceleri benzerliklerine göre gruplandırdığımızda gruplara verdiğimiz adlardır.

II. BÖLÜM

İLGİLİ LİTERATÜR

2.1 COĞRAFİ BECERİLER

Eğitim ve öğretimin her aşamasında kullanılan beceriler kavram olarak "herhangi bir etkinliği sürekli olarak belli bir yeterlilik düzeyinde yapabilmek (Payoç, 1992, s.24)." Olarak tanımlanmaktadır.

Coğrafya öğretiminde becerilere yönelik çalışmalar özellikle 1960'lı yılardan itibaren hızlanmış ve kullanılması düşünülen beceriler hiyerarşik olarak belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda ABD ve İngiltere coğrafi beceriler konusunda araştırma ve uygulamalar yapmaya başlamıştır. Coğrafi beceriler devamlı gelişen bir süreç haline gelmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda yeni kavramlar ve beceriler ortaya konulmuştur. Bunlardan bir tanesi de önemi artan bilgisayar kullanımıdır.

> Demiralp (2007, s.375)'e göre; coğrafya eğitiminde bilginin kullanılması ve bilgiye dayalı kararlar almak için geniş bir beceri yelpazesine ve bunların uygulamalarına ihtiyaç vardır. O nedenle coğrafî becerilerin kazandırılmasına geçmeden önce öğrencilere beş temel sorgulama becerisinin kazandırılması gerekmektedir. Sorgulama becerileri, "Yaşam İçin Coğrafya: Amerikan Ulusal Coğrafya Standartları,1994 (Geography for Life: National Geography Standards Project, 1994)" adlı çalışmada coğrafî becerilerin gerçekleştirilmesi için adeta bir ön koşul olarak ele alınmıştır. Bu sorgulama becerileri şunlardır:

1. Coğrafî sorular sorma
2. Coğrafî bilgi kazanma
3. Coğrafî bilgileri düzenleme

4. Coğrafî bilgileri analiz etme
5. Coğrafî sorulara cevap verme

Coğrafî becerilerin öğrencilere kazandırılması için sorgulama becerilerinin yanı sıra, rehber niteliğinde
Kullanılabilecek coğrafya ve harita ile ilgili çeşitli teknikleri içeren temel becerilere de ihtiyaç vardır.

> Demiralp (2007, s.375)'e göre; Gersmel(2005) de "Yaşam İçin Coğrafya: Amerikan Ulusal Coğrafya Standartları, 1994 (Geography for Life: National Geography Standards Project, 1994)" adlı çalışmaya paralel olarak coğrafî becerileri iki ana bölümde ele almıştır. Bunlardan birincisini diğer bilim dallarının da yararlandığı beceriler olan genel beceriler, diğeri ise coğrafya bilimine özel beceriler olarak değerlendirmiştir. Gersmel'e göre yukarıda sıralanan sorgulama becerileri genel becerilerdendir.

> Hart ve Dunbar tarafından daha çok coğrafî beceri olarak kabul edilen çalışmalar yapılmış ve bu "beceriler listesi" beş başlıkla belirlenmiştir. Hart ve Dunbar'ın çalışmalarının, Geography for Life (National GeographyStandarts -1994)'ta belirlenen coğrafî beceriler ve bunların mantığına uygunluk gösterdiği görülmektedir. Hart ve Dunbar (1994) beceriler listesini şöyle sıralamaktadırlar:

1. Coğrafya ile ilgili veya coğrafyada kullanılan teknikler,
2. Harita becerileri,
3. Bilgi toplama,
4. Bilgiyi işleme veya bilgi işlem süreci,
5. Bilgiyi sunma.

Burada ele alınan beceriler, birçok türde veriyi anlamak için gerekli olan coğrafyayla ilgili teknikler ve haritayla ilgili beceriler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu beceriler,

bilginin nasıl toplanabileceğini, nasıl işlenebileceğini, nasıl gösterilebileceğini ve bu bilginin nasıl en iyi şekilde aktarılabileceğini göstermektedir.

Demiralp'a göre Coğrafya derslerinde gerek duyulan beceriler ve becerilerin değerlendirilmesi Karabağ (1998) tarafından birincil ve ikincil yetenekler ile direkt veya dolaylı beceriler olarak sınıflandırılmıştır.

Bu beceriler şu şekilde sınıflandırılmaktadır.

> "Birincil veya direkt beceriler, çocukların birinci elden tecrübelerini ya da sınıf içi faaliyetlerle öğrenme veya bilgi toplama, bunu değerlendirme, kanıt ve örnek şekline dönüştürdüğü sınıf dışı aktif öğrenmelerini içerir. Dolaylı veya ikincil becerilerse, öğrencilerin ikinci elden topladıkları bilgileri (örneğin, çeşitli kitaplardan, öğretmenden, televizyondan, radyodan ve bilgisayardan vs.) ihtiva eder. Bu yollarla elde edilen bilgi ve verilerin işlenilmesi, analiz edilmesi ve diğer bazı becerileri de içeren bir yolla sunulması gerekmektedir. Bu beceriler ise:
> Harita çizmek,
> Yazı yazmak,
> Bilgilerin sunulduğu bir diyagram çizmek,
> Grafik çizmek,
> Çalışma ile ilgili akış planı yapmak,
> Rol oynama etkinliği gerçekleştirmektir.
> Coğrafî bilgilerin yazı olmayan şekillerde ifadesi (grafik, tablo, diyagram, harita) öğrenciler için iyi bir pratik sağlar (Karabağ. 1998, s.38)."

Coğrafya eğitiminin önemli bir parçası kabul edilen becerilerin geliştirilmesi konusunda çeşitli kaynaklarda ve ortamlarda tartışmalar yapılmakta ve yeni öneriler getirilmektedir. Becerilerin kazandırılması için uydu görüntülerinin coğrafi bilgi sistemlerinin kullanımı bu tartışmaların gündemine oturmuş durumdadır. Uydudan alınmış görüntüler taslaklar, oluşturulan grafikler, çizimler ve fotoğraf gibi araçlar coğrafi analizlerin ayrılmaz bir parçasıdır.

Becerilerin geliştirilmesinde önemle üzerinde durulması gereken konu eğitim-öğretimin kademesinin her düzeyinde ihtiyaçlar ve eldeki mevcut imkanlar dâhilinde uygulanabileceğidir.

Öğrencilerin, coğrafî becerileri geliştirmek için ihtiyaç duydukları pek çok yetenek, eleştirel düşünme becerileri olarak adlandırılır. Bu beceriler, sadece coğrafyaya özgü değildir ve bilgi edinme, çıkarım yapma (sonuç çıkarma), analiz etme, hüküm verme, genelleme yapma, tahminde bulunma ve karar verme gibi çok sayıdaki düşünme süreçlerini içermektedir. Bu becerilerin coğrafî araştırmaların her düzeyinde uygulamaları vardır. Aynı zamanda bu beceriler, öğrencilerin coğrafî becerilerini coğrafî araştırmalara uygulama yeterliliğini oluşturabilecekleri bir temeli kurarlar.

Öğrencilerde coğrafi beceriler geliştirilirken dikkat edilmesi gereken önemli noktalardan biri; öğrencilerin bütün okul yılları boyunca coğrafî becerilerinin gelişeceği ve her birinin başarısının üç kademede (ilköğretim birinci kademe, ilköğretim ikinci kademe ve orta öğretim) tartışılabileceğidir. Ancak burada öğretmenler ve diğer program geliştirme uzmanları, öğrencilerin unutmaması ve anlayarak oluşturmaları için coğrafî becerilerde öğrenci hâkimiyetinin etkili bir şekilde sıralanması gerektiğinin farkında olmalıdırlar. Yani bu becerilerin birbirinin ön koşulu olarak etkili bir şekilde sıralanması elde edilecek sonuç için hayati önem taşımaktadır. Coğrafî beceriler, geniş bir yelpazeyi içerdiği, doğal çevrenin yanlış kullanımı ile ortaya çıkan sorunların çözümünde coğrafî görüş ve ilkeler doğrultusunda kullanılabileceği için yaşamı kolaylaştıran ve yaşam için gerekli olan unsurlardır. O nedenle öğrencilere okul öncesi eğitimden itibaren coğrafî becerilerin kazandırılması için programlar yeniden düzenlenmektedir.

Coğrafya öğretiminde, coğrafî becerilerin öğrencilere kazandırılmasında yaş ve gelişim özelliklerine göre basitten karmaşığa, somuttan soyuta doğru bir aşamalandırma (hiyerarşik bir düzenleme) yapılmasına büyük önem verilmektedir.

> Öğretmen, coğrafyanın hayatın içindeki yerini, öğretim programında yer alan kazanımların edinilmesi halinde öğrencilerin bakış açılarının nasıl değişeceğini vurgulamak üzere okul içi ve dışındaki olaylardan yararlanmalıdır. Öğrencileri sık sık gerçek hayat problemleri ve çelişkili durumlarla karşılaştırmalı ve karşılaştıkları problemleri çözmede edindikleri bilgi ve becerileri kullanabilmelerini sağlamalıdır. Örneğin, bilmedikleri bir şehirde yer bulmak için haritaya başvurmak, ev satın alırken evin konum analizini yapmak, mahallesinde karşılaştığı bir çevre sorununa çözüm üretmek veya bir fabrikanın kapatılması kararını tartışmak gibi gerçek hayatla bağlantılı olarak konular işlenmelidir (Kızılçaoğlu, 2007, s.8).

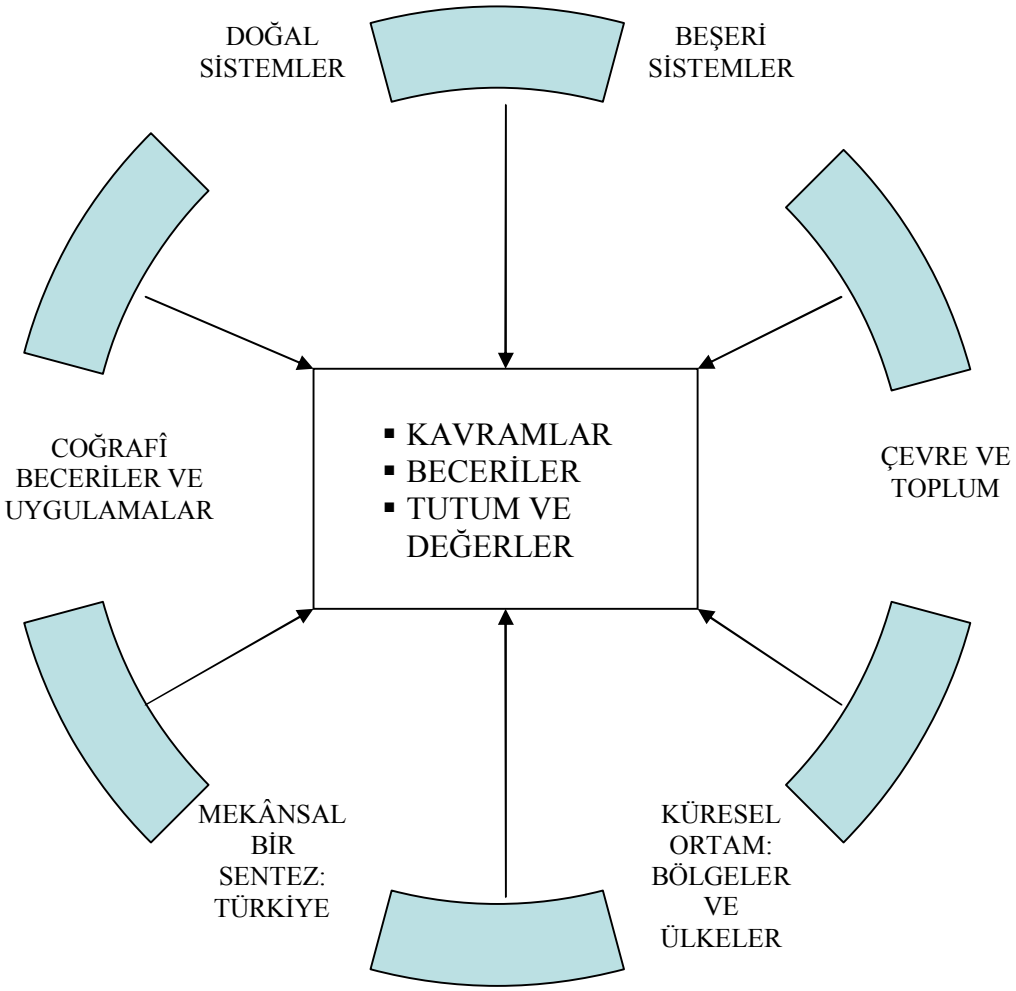
Coğrafya öğretim programının genel amaçlarında yukarıda ifade edilen becerilere ilişkin her hangi bir metne yer verilmemiştir. Bu maddede geçen öğrencilere kazandırılması düşünülen becerilerin genelleştirilerek programın genel amaçları içerisinde de verilmesi gerekmektedir. Güncellenen müfredatta eski müfredata nazaran coğrafya eğitimi ile öğrencilere kazandırılması düşünülen becerilerin detaylı bir şekilde verilmesi önemli bir adımdır. Müfredatın içeriğinde bu hususa yeterince önem verilmesi sevindiricidir. Ancak bu maddede ifade edilen becerilerin dışında önem arz eden becerilerde bulunmaktadır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nin Milli Coğrafya standartları (National Geography Standarts, 1994) kapsamında coğrafi sorular sorma becerisi, coğrafi sorular cevaplandırma becerisi üzerinde önemle durulan becerilerdir. Bu ve benzeri beceriler yeni programda ihmal edilmiştir. Coğrafya programı yaratıcı ve eleştirisel düşünme, problem çözme, karar verme, araştırma, girişimcilik gibi genel becerilerin yanında, harita becerileri, küre ve atlas kullanma becerisi, gözlem, arazi çalışması, sorgulama, coğrafi sunum tekniklerini kullanma, zamanı algılama, kanıt kullanma, değişim ve sürekliliği algılama gibi coğrafi becerileri geliştirmesi, bu konudaki önemli yaklaşımları kavratması bakımından öğrencinin eğitimine önemli katkılar sağlayacaktır. Eski ile kıyaslandığında yeni müfredatta beceriler ile beceri-kazanım ilişkisi açık ve detaylı bir şekilde verilmiştir. Eski müfredatta değinilmeyen becerilere yeni müfredatta yer verilmiştir.

Coğrafya müfredatının temel yapı taşlarından bir tanesini beceriler oluşturmaktadır (şekil 1). Becerilerin, coğrafya öğrenme alanları içerisinde ki önemi şekil 1'de görülen oklar yönünde ifade edilmiştir. Böylece beceriler ve öğrenme alanı arasındaki ilişki hem teorik olarak hem de şekil üzerinde gerçek anlamda yerini bulmuştur.

Coğrafya müfredatında, beceriler öğrenme alanları ile ilişkilendirilerek verilmiştir. Bir öğrenme alanındaki beceri, diğer öğrenme alanlarıyla da doğrudan ilgili olduğundan, programda diğer öğrenme alanlarına entegre edilerek, ilgili kazanımın

gerektirdiği beceriler şeklinde yansıtılmıştır. Bu beceriler kazanımla birlikte organize edilerek kazandırılmaktadır.

Şekil 1. Coğrafya Öğretim Programının Çatısı (MEB, 2005).

Coğrafî beceriler, geniş bir yelpazeyi içerdiği, doğal çevrenin yanlış kullanımı ile ortaya çıkan sorunların çözümünde coğrafî görüş ve ilkeler doğrultusunda kullanılabileceği için yaşamı kolaylaştıran ve yaşam için gerekli olan unsurlardır. O nedenle öğrencilere okul öncesi eğitimden itibaren coğrafî becerilerin kazandırılması için programlar yeniden düzenlenmelidir.

Coğrafî beceriler, coğrafî olarak düşünmek için gerekli araç ve teknikleri sağladıkları, aktif öğrenme ve uygulamaya imkân verdikleri, bilginin üst düzeyde değerlendirilerek hayat ile ilgili kararlar alınmasında kullanıldıkları, zaman ve mekâna göre devamlı gelişim hâlinde bir süreci içerdikleri için önemlidirler.

Öğrencilerin her sınıf düzeyinde öğrendiklerini uygulamaya aktarmaları için geniş fırsatlar sunmaktadırlar.

Coğrafya derslerinde çeşitli veri tabanları ile ilgili bilgiye dayalı kararlar alabilmek için, geniş bir beceri yelpazesini uygulamak ve geliştirmek gerekir. Bu beceriler, aynı zamanda bilginin nasıl toplanabileceğini, hangi süreçlerden geçirileceğini, nasıl işleneceğini, nasıl sunulacağını ve en iyi şekilde nasıl yorumlanabileceğini de içermektedirler. Bu süreçleri içeren uygulama çalışmaları ile öğrencilerin, çağdaş ve sorumluluk sahibi vatandaşlar olma yolunda ilk adımlarını atmaları sağlanabilir.

Coğrafî becerilerin geniş bir beceri yelpazesini içerdiği, teknolojik gelişmelere ve öğrenenin ihtiyacına bağlı olarak sürekli gelişim gösterdiği ve üzerine yenilerinin eklendiği, birbirinin ön koşulu olarak aşamalı olarak öğretilmesi gerektiği daima göz önünde tutulmalıdır. Bu özelliklerinden dolayı beceriler her sınıf düzeyinde uygulanabilir ve geliştirilebilir.

Öğrencilere coğrafî becerilerin kazandırılması için öncelikle sorgulama becerileri, düşünsel ve eleştirel becerilerin, birincil (doğrudan) ve ikincil (dolaylı) becerilerin kazandırılması gerekir. Bu aşamalardan sonra coğrafya ile ilgili tekniklerin, coğrafî becerilerin ve coğrafî becerilerin bir kolu olan harita ve küre kullanım becerilerinin öğretimine geçilmelidir.

Coğrafya eğitiminde; analiz, sentez, değerlendirme, eleştirel düşünme ve karar verme gibi üst düzey bilişsel becerilerin kazandırılması ancak ders programlarında birbirinin ön koşulu olacak şekilde çeşitli becerilere yer verilmesi ve bunların uygulanması ile mümkündür.

Coğrafya ders programında beceri, coğrafî beceri, harita ve küre kullanım becerileri ile bunların birbirinin ön koşulu olacak şekilde çeşitli sınıf düzeylerinde aşamalı olarak uygulanmasına yer verilmelidir.

Coğrafya öğretiminde beceri, coğrafî beceri, harita ve küre kullanım becerilerinin etkili bir şekilde kullanılabilmesi için eğitim fakültelerindeki öğretmen adaylarına ve görev yapan öğretmenlere bu bilgilerin ve bunların öğretiminde kullanılacak yöntem ve tekniklerin neler olduğu çeşitli aktivite ve uygulamalarla öğretilmedir. Bu konuda Millî Eğitim Bakanlığı ile üniversiteler arasında iş birliği yapılmalıdır.

Coğrafî becerilerin kazandırılmasında; bilgi teknolojileri, uydu görüntüleri ve coğrafî bilgi sistemleri kullanılan araçlardır. Bu nedenle okullara teknolojik gelişmelerle uyumlu ders araç ve gereç ve materyalleri sağlanmalıdır.

2.1.1 Harita Becerileri

"Bir Coğrafyacı daima onlarla çevrili olma ihtiyacı duyacak derecede haritaların çekiciliğine kapılmamışsa, bu durumda onun yanlış bir meslek seçtiğine dair belirtiler var demektir." der Carl Sauer.

> Yıllardan beri coğrafya ilminde haritaya özel bir önem verilmiştir. Harita coğrafyanın özüdür, harita coğrafyanın en gerekli aracıdır, harita coğrafyanın temelidir, harita coğrafyanın vazgeçilmezlerindendir gibi yargılar haritaların coğrafya öğretiminde ne kadar önemli olduğunu açıkça göstermektedir (Doğanay. 1993, s.142).

Coğrafyanın önemli olan üç tane ilkesi vardır. Bunlardan bir tanesi de dağılım ilkesidir. Bu ilke coğrafyanın başlı başına bir ilim olasına yetmektedir. Çünkü dağılım sadece coğrafyaya özgü bir kavramdır. Bu yüzdendir ki coğrafya öğretiminde öğrenciye kazandırılması gereken en önemli becerilerin içerisinde yer almaktadır.

Coğrafyada harita yapma ve harita okuma becerisine sahip olma çok önemlidir. Öğrenciler, mekânsal analiz becerisi kazanmakla diğer bütün derslerinde (fen ve teknoloji, sosyal bilgiler, matematik, Türkçe ve vatandaşlık) daha başarılı olabilirler. Ayrıca harita yapmasını bilen öğrenciler, harita kullanmak ve okumak için istekli olacaklardır. Harita yapımı ve kullanımının öğretilmesi, yerelden küresele, büyük ölçekten küçük ölçeğe, öğrencinin ani ihtiyaçlarından, çok daha uzun tecrübeleri ile

öğrenilen şeylere, oradan da soyut fikirler seviyesine kadar çok değişik seviyelerde olmalıdır. Öğrenmeyi hızlandırmak için önce konular ile ilgili teori ve fikirlerden bahsedip, ardından bu bilgileri harita yapımı ve kullanımı şeklinde projelendirirse başarının artması muhtemeldir. Öğrenciler konular ile ilgili haritalara yakın olmalı, bu sayede haritaları değişik derslerde ihtiyaç duyduğunda kullanabilmelidir. Tüm becerilerde olduğu gibi sürekli pratik uygulamalar ile öğrencinin harita kullanımı ile ilgili bilgi ve beceri seviyesi arttırılmaya çalışılmalıdır (Taş, 2006).

Orta öğretimde harita becerileri şunları içermektedir:

a) Harita üzerinde konum belirleme
b) Harita üzerine bilgi aktarma
c) Amacına uygun harita seçme
ç) Haritalardan yararlanarak hesaplamalar yapma
d) Mekânsal dağılışı algılama
e) Haritayı doğru şekilde yorumlama
f) Taslak haritalar oluşturma

Küre ve atlas kullanma becerileri de daha çok ilköğretimde kazandırılmakla birlikte, ortaöğretimde harita becerileri ile verilmektedir.

> "leinhardt vd.(1998), haritanın öğrencilere en iyi şekilde öğretilmesinde birkaç yaklaşım kullanılabileceğini belirtmektedir. Bu yaklaşımlar, didaktik (öğretici), analitik (analiz ederek) ve konstraktif (yapıcı) olarak sıralanabilir. Geleneksel didakti metotta öğrenci sistematik olarak haritanın bileşenlerini kullanır ve öğrenir. Bu arzulanan bilgi için direk bir yoldur. Bu sayede öğrenci haritayı, okuyup yorumlayabilir. Konstraktif yaklaşımda, haritayı öğrencinin kendisi yapar. Bu metot öğrencinin aktif olarak harita yapımına katılmasını ve aynı anda birçok kritik özellikleri koordine etmesini gerektirir. Bu saye öğrenci ile ilgili olarak normalde hazır bir haritanın, öğrenilmesinde kullanılan metotların ötesinde kavrama ve algılama talepleri vardır. Öğrencinin yaşı, onların algılama ve kavramları üzerinde etkili olduğu için, her yaş gurubu için ayrı ölçekte harita ve semboller kullanılmak zorundadır (Taş, 2007, s.9)."

2.1.2 Gözlem Becerisi

> "Öğretimde gözlem, bir amaç için varlıkları ve olayları doğal koşulları içinde ve oluş zamanlarına göre planlı ve dikkatli algılama etkinliğidir". Plansız ve dikkatsiz gözlemler hiçbir işe yaramaz. Bazen bakarız fakat göremeyiz. Görebilmek için dikkat etmek gerekir. Bir şey dikkatle gözlenmez ve incelenmezse, duyu organları da eksik ve yanlış duyumlar alır ve bu da yanlış algılamalara neden olur. Özellikle çocukların duyu organları gelişme halinde olduğu için, gözlemlerinde algılamaları çok hatalı olur. Bu bakımdan çocuğun seviyesine uygun küçük sınıflardan ibaret planlı ve dikkatli gözlem çalışmaları yaptırılmalıdır. Çocuk bu Şekilde küçük yaştan itibaren gözlem, inceleme ve araştırmalara sevk edilirse, problemleri bilinçli olarak çözmeye başlar (Erdem 2007, s.29).

Yer yüzeyi mekânsal olarak karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu sebepten sorgulanması ve analiz edilmesi oldukça zordur. Fiziki unsurlar ile beşeri unsurlar iç içe geçmiş durumdadır. Gerek fiziki gerekse beşeri olaylar, anlaşılması zor olan bir takım olgular ortaya çıkarmaktadır. Özellikle orta öğretimde bu ilişkinin öğrenci tarafından algılanması oldukça zordur. Bu durumu aşabilmek için gözlem becerisi önem arz etmektedir. Gözlem becerisi sınıf içerisinde olabileceği gibi mekândaki herhangi bir olayda olabilir. Olayın coğrafi sebeplerini sorgulayıp bir sonuca ulaşmak önemlidir. Bu beceriyi kazanan öğrenciler, sonraki yaşamlarında karşılaştıkları problemlerle daha kolay mücadele edebileceklerdir.

Sınıf ortamında öğrenilen konularla ilgili gerçek hayatta gözlemler yapılması, coğrafi bir pencereden bakılması, öğrencilerin coğrafyanın ne olduğunu, günlük hayatta nasıl kullanıldığını, küresel ölçekte karşılaşılan problemlerin çözümüne nasıl katkı sağladığını kavramalarını sağlar. Bu becerinin gerçekleşmesine kaynaklık eden kitap, dergi, gazete, televizyon, internet, gibi güncel kaynakların takibini gerektirdiğinden, öğrencilerin çevresindeki olaylara karşı duyarlılık ve farkında olma yeteneğinin gelişimine yardımcı olur.

Öğretmen tarafından gösterilen gözlem unsuru ile ilgili soru sorma, sorulan sorulara cevap verme, analiz etme, karar verme, öğretmenlerin direktifleri doğrultusunda gözlediklerini ortaya koyabilme gibi aktiviteler öğrencilerin yoğunlaşma ve sorumluluk duygusunun gelişimini gerçekleştirir.

Ortaöğretim de Gözlem becerisi şunları içerir:

a) Olay ve olgulara dikkat etme
b) Olay ve olguları algılama
c) Olay ve olguları tanımlama
d) Olay ve olguların neden ve sonuçlarını açıklama
e) Olay ve gözlemlediklerinin nedenlerini sorgulayıp sonuçlarını tahmin edebilme
f) Olay ve olgular arasında ilişkiler kurabilme, benzer ve farklı yönlerini ortaya koyma
g) Gözlediklerini kaydetme ve aktarma
h) Gözlediklerini daha önce öğrendikleri ile karşılaştırabilme ve bağdaştırabilme
i) Gözlediklerini araştırmalarında veya gelecekle ilgili planlamalar yapmak için kullanabilme
j) Benzer olaylarla ilişkilendirme ve tekrar aynı olayla karşılaştığında ne yapması gerektiğine yönelik davranış geliştirme

2.1.3 Arazi Çalışma Becerisi

Coğrafya öğretiminde, arazi çalışmaları sınıf dışı etkinlikleri kapsamaktadır. Bu beceri öğrenciler açısından oldukça önemlidir. Çünkü oların çevreyle bütünleşmeleri ve çeşitli problemlere karşı önlem almaları ancak bu beceri ile mümkün olmaktadır. Bu becerinin kazanılması için yapılacak arazi çalışmaları ekonomiklik ve zaman açısından çokta fazla imkân tanımamaktadır.

> Coğrafya Dersi Öğretim Programı'nda arazi çalışmaları, öğretmenlerin kolaylıkla uygulayabilecekleri ve yakın çevresinden faydalanabileceği doğa ve insana ait unsurları içerecek özellikte tasarlanmıştır (MEB 2005).

Arazi çalışmalarında şu hususlar önemlidir:

- ✓ Arazi çalışmaları sınıf içi etkinliklerle uyumlu ve destekleyici şekilde organize edilmelidir.

- ✓ Arazi çalışmalarının amacı ve programı önceden belirlenmelidir.
- ✓ Arazi çalışmaları kısa veya uzun süreli olarak düzenlenebilir. Ayrıca yıl boyu devam edecek şekilde öğrencilerin kendi kendilerine arazi çalışması yapmaları özendirilmelidir.
- ✓ Araştırmanın sonuçları raporlaştırılmalıdır.
- ✓ Araştırma, okul yönetimi ve bulunduğu yerleşimdeki ilgililerle paylaşılmalıdır.
- ✓ Arazi çalışması süreci boyunca öğrenci performansı uygun ölçme teknikleriyle değerlendirilmelidir.

Arazi çalışma becerisi şunları içerir:

a) Çalışmanın amaçlarını belirleme
b) Araştırma için plan tasarlama (araştırma öncesi gerekli kaynak, malzeme toplama, takvimlendirme, arazide gerekli olan materyali hazırlama)
c) Gerekli araç-gereç ve teknolojiyi kullanma
d) Arazide veri toplama ve kaydetme
e) Verileri analiz etme
f) Sonuçlar çıkarma
g) Öneriler geliştirme
h) Rapor yazma

Coğrafyada arazi çalışmaları farklı amaçlara yönelik yapılır ve bu amaçlara göre stratejiler belirlenir. Belirlenen amaç ve stratejiye göre arazi çalışmasının niteliği de değişir. Amaca uygun strateji ve arazi çalışma yöntemini seçmek gerekir. Bu konuda D. Job'dan (2002) yararlanarak Tablo 1 oluşturulmuştur (MEB 2005).

Tablo 1: Arazi çalışma stratejileri (D.Job, 2002)

Strateji	**Amaçlar**	**Etkinliğin Temel Özelliği**
Geleneksel Arazi Çalışmaları	▪ Coğrafî gözlem, kaydetme ve yorumlama becerilerinin gelişimi ▪ Doğal ve beşerî yapıların özellikleri arasındaki ilişkiyi	Öğretmenler arazide büyük bir harita üzerinde yerel bilgiler ve takip edecekleri hatlar konusunda öğrencilere rehberlik yaparlar.

	gösterme ▪ Zaman ve mekâna ait kavramların yavaş yavaş gelişimi ▪ Yere karşı duyarlıklıları besleyen ve mekânı takdir etmeyi sağlamanın gelişimi	Jeoloji, topoğrafik özellikler, bozulma yüzeyleri, bitkiler ve insan etkinlikleri yoluyla alanın jeolojik tarihini açıklar, koordinatlarla alanın konumunu, arazi numunelerini ve taslak haritaların amaçlarını tanımlar.
Hipotezlerin Test Edilmesine Dayalı Arazi Çalışmaları	▪ Dünyanın durumunu açıklamak için coğrafî teoriler veya genellemelere başvurmak ▪ Uygun arazi verilerini toplamaya dayalı hipotezler geliştirme ve test etmek ▪ Coğrafî teorilere yönelik arazi özelliklerini test etmek için istatistiksel veri analiz yöntemlerini kullanma becerilerini geliştirmek	Hipotezlerin test edilmesiyle önceki coğrafî teorileri içeren geleneksel tümdengelim yaklaşımıyla hipotezler formüle edilir, sonra bunu araziden sayısal veriler toplama, arazi özellikleri ile test etme, dokular ve ilişkileri tahmin etme izler. Bu yaklaşımla çok esnek değişkenlerle öğrenciler önceki arazi gözlemlerine dayalı hipotezlerini geliştirir ve böylece bazı sorgulama unsurlarını birleştirir.
Coğrafî Sorgulama	▪ Öğrencileri coğrafî soruları belirleme, oluşturma ve sormaya özendirmek ▪ Coğrafî sorulara cevap verme, onları anlamaya yönelik açıklama ve yorumlama yapmak ve ilgili verileri ayırt etme ve toplamayı öğrenciler açısından mümkün kılmak ▪ Dünya genelinde ve kişisel kararlarında coğrafî sorgulamadan elde ettiklerini kullanmayı mümkün kılmak	Bir coğrafî soru, konu veya problem tanımlamaya ait, ideal olan arazide öğrencilerin kendi tecrübeleriyle bunları yapmalarıdır. Öğrenciler temel soruları cevaplamaya yönelik uygun verileri toplayarak destekler. Dünyayla ilgili konularda ve kişisel kararlarında elde ettiklerini değerlendirir ve uygulamaya koyar.
Arazi Çalışmalarını Keşfetme	▪ Öğrencinin ilgi duyduğu araziyi keşfetmesine izin vermek (öğretmenden ayrı) ▪ Öğrencinin kendi araştırma metodunu geliştirmesine ve çalışmalarına yoğunlaşmasına izin vermek	Öğretmen kendini animatör gibi düşünmeli, grubun arazide kendi rotasını takip etmesine izin vermeli. Sorulara, kendi düşüncelerine uymayan cevaplar aldıklarında öğrencilerin detaylı düşünmeleri sağlanmalı.

	▪ Öğrendiklerini göz önünde tutarak öz güven ve motivasyonunu desteklemek	Küçük gruplarla beyin fırtınası yaptıktan sonra arazi çalışmaları belirlenmeli. Öğretmenin bakışı ve tercihlerinden ziyade öğrencilerin bakış ve tercihlerine dayalı arazi çalışmaları geliştirilmeli.
Duyusal Arazi Çalışmaları	▪ Bütün duyuları kullanarak çevre konuları hakkında duyarlılıklar geliştirmeyi özendirmek ▪ Duygular yoluyla doğa ve diğer insanlara yönelik tutumlarını sürdürmelerini destekleme ▪ Çevremizdekileri anlamak için geçerli bir entelektüel etkinlik olarak duyusal tecrübeleri bilmek	Öğrencilerin çevresel farkındalıklarını geliştirmek için duyularına yönelik etkinlik içeriklerini düzenlemeli. Duyulara hitap eden yürüyüşler, sesli haritalar, şiir ve sanat çalışmaları karakteristik etkinliklerdir. Yerlere duyarlılığı geliştirme, estetik görünüme takdir veya çevresel değişimi eleştirel değerlendirme için geleneksel arazi araştırmaları öncelikli etkinlik olarak uygulanabilir.

2.1.4 Sorgulama Becerisi

Coğrafya problem çözen bir bilimdir. Çözüm aşamasında bilimsel olan bütün yöntemleri kullanır. İlkelerini oluştururken bu durumu da dikkate almıştır. Sebep ve sonuç ilkesi bunlardan bir tanesidir. Öğrenci bir sonuca ulaşabilmek için bir takım sorgulamalar gerçekleştirmek zorundadır. Sorgulama sonucunda düşünce ürünü unsurlar ortaya çıkar ve öğrenci bunu sentezlemeye çalışır. Böylece Öğrencinin tüm bilişsel süreçleri kullanması açısından sorgulama becerisi önem kazanmaktadır. Bu beceri insanlarda doğuştan gelmektedir. Fakat hayatta daha başarılı olabilmek için yeterli değildir. Mutlaka geliştirilmelidir. Unun için orta öğretimde coğrafya dersi önemlidir. Çünkü insanlar belirli bir mekânda yaşamakta ve birçok problemle karşılaşmaktadır. Problemlerin çözümü için ise mekânı iyi öğrenmek gerekmektedir.

Coğrafyada sorgulama becerisi öğrencilere kazandırılırken birçok yöntem uygulanmaktadır. Bunlardan bazıları; Soru-cevap, problem çözme, Gösteri, gezi-gözlem, deney metodudur.

Coğrafya müfredatında coğrafi sorgulama becerisi şu aşamaları, süreçleri içerir:

a) Konu veya problemin farkına varma
b) Konu veya problemi tanımlama ve açıklama
c) Konu veya problemi analiz etme ve yorumlama
d) Gelecekle ilgili tahminlerde bulunma ve karar verme
e) Kişisel çıkarımlarda bulunarak değerlendirmeler yapma ve yargılara varma

Coğrafî sorgulama açısından temel sorular ve yöntem belirleme önem taşır. Lambert ve Balderstone'dan (2000) yararlanarak coğrafî sorgulama yöntem ve soruları için Tablo 3 oluşturulmuştur.

Tablo 2: Coğrafî Sorgulama Yolları İçin Bir Şema (D. Lambert-D. Balderstone, 2000)

Gerçek Sorgulama (daha çok objektif veriler)	**Anahtar Sorular ve Yöntem**	**Değerlere Dayalı Sorgulama** (daha çok sübjektif veriler)
▪ İnsan ve yaşadığı çevreyle karşılıklı etkileşiminden kaynaklanan konu veya problemlere dayalı soruların farkına varma başarısı	**GÖZLEM VE ANLAMA** Ne?	▪ Konu ve problemlerle ilgili farklı tutum ve değerleri olan kişi ve toplumun farkına varma başarısı
▪ Konu veya problemlerle ilgili soruları sınırlandırır ve tanımlar	**AÇIKLAMA VE TANIMLAMA** Ne? ve Nerede?	▪ Farklı kişilerden ve gruplardan veya içeriklerden elde ettiği değerleri listeler. ▪ Kişiler/ grupların faaliyetleri ve durumları üzerine veri toplar. ▪ Kategoriler içinde değerleri sınıflandırır. ▪ Her bir kategori ile ilgili muhtemel faaliyetleri değerlendirir.

▪ Veri organizasyonu ve analizi ▪ Cevap ve açıklamalarını desteklemek için bunları kullanma ▪ Hipotezleri kabul etme, reddetme veya değiştirmeyi deneme ▪ Daha fazla veri ve kanıta ihtiyaç olup olmadığına karar verme ▪	**ANALİZ VE YORUMLAMA** Nasıl ve Neden?	▪ Kanıtların değerlerle ne kadar doğrulandığını deneme. ▪ Taraftar, önyargı, ilgisiz veriyi tanıma.
▪ Sorgulamanın sebeplerini değerlendirme ▪ Tahminler yapma, genellemelere varma, mümkünse uygun teoriler oluşturma ▪ Alternatif faaliyet yönleri önerme ve muhtemel sonuçları tahmin etme	**TAHMİN VE DEĞERLENDİRME** Ne olabilir? Ne olacak? Etkileri nelerdir?	▪ Önemli değerlerin durumunu sınıflandırmayı deneme ▪ Farklı kararları fark etme ve bunların gelecekteki alternatif durumlarını tahmin etme ▪ Kişilerin ve grupların faaliyet ve etkilerini, sonuçlarını sınıflandırma
▪ Gerçeğe dayalı geçmiş ve değerlerle ilgili muhtemel kararların farkına varma ▪ Muhtemel çevresel ve mekânsal sonuçları tanımlama	**KARAR VERME** Karar ne? Etkileri ne?	▪ Değerlerin analizi ve gerçeklere dayalı geçmişle ilgili verilen muhtemel kararları fark etme ▪ Muhtemel tepkiler ve başkalarının bakış açılarının buradaki sorumluluklarını tanımlama
KİŞİSEL DEĞERLENDİRME VE YARGI Ne düşünmeliyim? Neden? ▪ Birey için hangi değerlerin önemli olduğunu belirleme ve hangi durumun bu konuyu		

desteklediğine karar verme ▪ Kararı belirlemenin ve sorumluluğun farklı yönlerini kişisel olarak kabul etme ▪ Etkisini bilme ▪ Nasıl savunulacağının ve nasıl onaylanacağının farkına varma
KİŞİSEL SORUMLULUK Bir sonraki ne? Ben ne yapabilirim? Bu sorgulamanın sonucunda nelerin olup olmadığına karar verme; ▪ Bireysel veya grup olarak sorumluluk alma ▪ Yetkili konumundakilere konuyla ilgili önceliği belirlemeye yardım etme ▪ Gelecekteki konuları etkileyecek yaşam tarzları açısından değişim için sorumluluk alma ▪ Acele hareket etmeme, başkasının hislerini kontrol için sorgulama unsurlarını takip etme

2.1.5 Tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve sorgulama becerisi.

> Çizgiler ile sınırlandırılmış ve eşit bölmelerle ayrılmış bri veriler serisine tablo denir. İşlenen konularda geçen verilerin tablolara dökülmesi ve sunulması, çok daha yararlıdır. Bunda metot şu olmalıdır: Konu metinleri içinde örnek metinler yer tutmalı, mutlaka gerekli ise ayrıntılı veriler tablolar şeklinde verilmelidir (Doğanay, 1993, s.165).

Orta öğretim kitaplarında öğrencilerin daha iyi anlaması açısından; tablo düzenli bir şekilde oluşturulduktan sonra altında mutlaka grafik olarak gösterilmelidir.

Coğrafya ilminde, çok kullanılan çizimle ifade şekillerinden biri de grafiklerdir (Doğanay 1993, 165). Olayların resim veya çizgilerle gösterilmesi metodu grafik diye adlandırılır. Grafik materyaller sözel unsurların öğrenciler için anlamlaştırılmasında etkilidirler. Sözel olarak anlatılması zor olan bir kavram ya da

rakamsal olarak anlam ifade etmeyen sayılar veya oranlar, bir resim ya da grafik aracılığıyla kolayca öğrenciye anlatılabilir. Ayrıca bu tür materyallerin öğretimde kullanılması, öğrenci dikkatinin çekilmesinde ve korunmasında etkilidir. Grafiklerin öğretici niteliğinin artması, olayların anlaşılabilir şekilde gösterilmesine ve amaca uygun olarak seçilmesine bağlıdır. Bunun için de herhangi bir olayı grafikle ifade ederken ona en uygun grafik türünün hangisi olacağı ve nasıl kullanılacağına karar verilmelidir. Karşılaştırma yapma kolaylığı sağlamaları nedeni ile coğrafya öğretiminde mutlaka yararlanılması gereken yardımcı öğretim gereçleridir. Hazırlanış teknikleri bakımından, çok değişik grafik çizim şekilleri vardır. Korelasyon grafikler, sütun grafikler, daire grafikler vb…

Diyagramlar da birer grafik türüdür. İstatistikte çok kullanılan bu grafik türleri, daha önceden hesaplanmış veya gözlenmiş verilerin, görsel şekiller üzerine dökülmesini ifade eder. Grafikle aralarındaki en önemli fark, diyagramların birkaç olayı bir arada göstermeleridir diyebiliriz. Bunların coğrafyada oldukça geniş kullanım alanları vardır. Örneğin; esiş sayıları, esme yönleri ve esme büyüklüğünü bir arada gösteren rüzgar gülü diyagramları, yağış ve sıcaklık diyagramları vb.

Coğrafya müfredatında; tablo, grafik ve diyagram hazırlama şunları içerir:

a) Uygun veri seçimi ve sınıflandırılması
b) Verilere uygun tablo, grafik ve diyagram oluşturma
c) Konuyla ilgili fotoğraflar kullanma ve ilişkilendirme
d) Kesitler oluşturma (bitki ve jeoloji kesitler gibi)
e) Tablo, grafik ve diyagramları uygun yerlerde kullanma
f) Tablo, grafik ve diyagramları yorumlama
g) Tablo, grafik ve diyagramları karşılaştırarak sentezleme

2.1.6 Zamanı algılama becerisi.

Coğrafya, mekânsal incelemelerde bulunurken zaman algısını önemsemektedir. Çünkü birçok coğrafi unsur mazide kalmıştır ve bu güne ışık tutmaktadır. Dünyanın

oluşumundan buyana milyonlarca var oluş ve yok oluş gerçekleşmiştir. Metamorfik arazideki mermer oluşumu, peri bacalarının oluşumu, bir fay hattının yıllar boyu yaptığı etkiler, akarsu yatağındaki değişmeler, nüfusun kitleler halinde yer değiştirmeleri vb bir çok olay olmuş ve bunlar çeşitli olgular oluşturmuştur. İşte orta öğretimde ki coğrafya öğretimi; geçmişte ve günümüzde meydana gelen olay ve olgunun birbirleri ile nasıl bağlantı içerisinde olduğunu ortaya koymak için zaman algısını ön planda tutmaktadır. Doğa ve insana ait süreçler zamanla bir sistem ve doku oluşturur. Bu anlamda doğa ve insana ait süreçler açısından farklı zaman algıları vardır. Coğrafya dersi Öğretim Programı'nda bu beceriyle öğrencilere:

a) Jeolojik süreçlere ait zaman algısı,
b) Yıllık, mevsimlik ve günlük süreçlerle ilgili zaman algısı,
c) Tarihî süreçler ile ilgili zaman algısı,
d) Ekolojik döngüler ile ilgili zaman algısı kazandırılır.

2.1.7 Kanıt Kullanma becerisi.

Coğrafî olay ve olgularla ilgili doğa ve insan süreçlerine ait kanıtlar birincil, ikincil veya doğrudan araziden elde edilebilir niteliktedir. Coğrafyada kanıt kullanma şunları içerir:

a) Jeolojik süreçlere ait fosil, taş veya tektonik vb. bir doğa unsurunu kanıt olarak kullanma
b) İklim süreçlerine ait kanıt kullanma
c) Tarihî, sosyal, ekonomik ve politik olay ve olgulara ait kanıt kullanma

2.1.8 Değişim ve Sürekliliği Algılama becerisi.

Değişim ve sürekliliği algılama becerisi şu süreçleri içerir:

a) Benzerlik ve farklılıkları bulma,
b) Zamanla oluşan değişim ve sürekliliği algılama,

c) Mekândaki değişim ve sürekliliği algılama,
d) Coğrafî süreçlerdeki değişim ve sürekliliğin nedenlerini sorgulama.

Coğrafya Dersi Öğretim Programı yukarıda belirtilen kendine özgü sekiz becerinin yanında, bütün öğretim programlarındaki şu ortak becerileri de kazandırmayı amaçlamaktadır.

1. Eleştirel düşünme becerisi
2. Yaratıcı düşünme becerisi
3. İletişim ve empati becerisi
4. Problem çözme becerisi
5. Karar verme becerisi
6. Bilgi teknolojilerini kullanma becerisi
7. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma becerisi
8. Girişimcilik

III. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma gurubu, araştırmanın aşamaları, veri toplama araçları ve bunların geliştirilmeleri, verilerin toplanması ve çözümlenmesine ilişkin açıklayıcı bilgiler verilmektedir.

3.1 ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Yeni coğrafya müfredatı mevcut haliyle dört yıldır uygulanmaktadır. Bu nedenle, on ikinci sınıf öğrencilerin de, coğrafi becerilerin kazanılmış olması gerekmektedir. Dokuzuncu sınıf öğrencilerinde ise bu kazanımların henüz gerçekleşmediği düşünülmektedir. Sadece ilköğretimden getirdikleri beceriler mevcuttur. Bu becerileri dikkate alırsak, dokuzuncu sınıf öğrencilerinin çok az derecede coğrafi beceriye sahip olduğu düşünülebilir.

Dokuzuncu sınıftan on ikinci sınıfa kadar ki öğretim süreci içerisinde coğrafi becerilerin gerçekleşme düzeyini belirlemek amacıyla, desen olarak *tarama modelleri* içerisinde yer alan *tekil araştırma modelleri-gelişim araştırmaları deseni* kullanılmıştır.

> "Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Değişkenlerin tek tek, tür ya da miktar olarak oluşumlarının belirlenmesi amacı ile yapılan araştırma modellerine, *tekil araştırma modelleri* denir. Bu tür bir yaklaşımda, ilgilenilen olay, madde, birey, grup, kurum, konu vb. birim veya duruma ait değişkenler, ayrı ayrı betimlenmeye çalışılır. Bu betimleme, geçmiş ya da şimdi ki zamanla sınırlı olabileceği gibi, zamanın bir fonksiyonu olarak, gelişimsel de olabilir. Tekil arama modelleri ile, anlık durum saptamaları yanında, zamansal gelişimler ve değişimler de belirlenebilmektedir. Zamansal gelişim ve değişmeleri belirlemeyi amaçlayan tarama

modelleri ile yapılan araştırmalara, *gelişim araştırmaları* denilmektedir (Aksoy, 2006, s.3)."

Araştırmanın geçerliliğini ve örneklemim gücünü artırmak için, Özel Ümraniye İrfan Anadolu Lisesi, Atakent Lisesi, Namık Kemal Lisesi araştırma alanı olarak seçilmiştir.

3.2 EVREN VE ÖRNEKLEM

Araştırmanın evrenini, Atakent Lisesi, Özel Ümraniye İrfan Lisesi ve Namık Kemal Lisesi öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın Örneklemini ise, dokuzuncu ve on ikinci sınıf öğrencilerinden ayrı ayrı seksen üçer öğreci olmak üzere toplam yüz atmış altı öğrenciden oluşmaktadır.

3.3 VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmada verilerin toplanması için geniş bir literatür taraması yapıldı. Coğrafi beceriler ile ilgili daha önce yapılmış çalışmalar, üniversitelerin eğitim bilimleri dergileri, eğitim ve öğretim ile ilgili kitaplar, milli eğitim yayınları dikkate alınmıştır. Bir kaç coğrafya öğretmeni ve öğretim üyelerinin de görüşleri dikkate alınarak becerileri ölçecek bilgi değerlendirme sınavı oluşturuldu. Bu sınavda her bir soru bir beceriyi ifade etmektedir.

3.4 VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmada kullanılan, coğrafi becerilerin gerçekleşme düzeyini ölçmeye yönelik bilgi sınavı 2008-2009 öğretim yılı içerisinde gerekli izinler alındıktan sonra uygulanmıştır. Okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerden sonra belirlenen tarih ve saatlerde okullar ziyaret edilerek öğrencilere uygulanmıştır.

Anket uygulamaları yapılmadan önce okul yöneticilerine öğretmen ve öğrencilerine ayrı ayrı açıklamalar yapılmıştır.

3.5 VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Genel tarama yöntemine bağlı olarak hazırlanan bilgi sınavı yüz atmış altı örneklem üzerinde uygulanmıştır. Her bir soru bir beceriyi ifade etmektedir. Bu becerilerin kazanılma düzeyini ölçmek için önce dokuzuncu sınıflara daha sonra on ikinci sınıflara aynı sorular uygulanmıştır. Soru ve kazanım sayısı 39 dur. Daha sonra elde edilen bulgular spss programında çaprazlama analizine tabi tutularak analiz edilmiştir.

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Coğrafi becerilerin öğrenci açısından gerçekleşmesi çok önemlidir. Bu çalışmada becerilerin gerçekleşip gerçekleşmeme durumu yapılan bilgi değerlendirme sınavı ile ölçülmeye çalışılmıştır. Öncelikle 9. Sınıflardan 83 kişiye 39 sorudan oluşan BDS uygulandı. Bu öğrencilerde becerilen gerçekleşmediği düşünülmektedir. Beceri olarak ilköğretim sosyal bilgiler dersinden getirdikleri beceriler mevcuttur. 12. Sınıflar ise yine 83 kişiye aynı BDS sınavı uygulanmıştır. Pratikte bu öğrencilerde becerilerin gerçekleşmiş olması gerekmektedir. BDS sınavındaki her soru bir beceriyi ifade ettiği için örneklemlerin vermiş olduğu cevaplar soru bazında analiz edilmiştir.

4.1 COĞRAFİ BECERİLERİN GERÇEKLEŞME DÜZEYİNİN, SORU BAZINDA, ÖRNEKLEMLER ARASI ANALİZİ.

4.1.1 Harita Becerileri

4.1.1.1 Harita Üzerinde Konum Belirleme Becerisi

Tablo 3
Harita üzerinde konum belirleme becerisini ölçen soruya (sr1) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr1		Total
			Doğru	Yanlış	
sinif	dokuz	Count	48	35	83
		% within sinif	57,8%	42,2%	100,0%
		% within sr1	45,3%	58,3%	50,0%
		% of Total	28,9%	21,1%	50,0%
	on iki	Count	58	25	83
		% within sinif	69,9%	30,1%	100,0%
		% within sr1	54,7%	41,7%	50,0%
		% of Total	34,9%	15,1%	50,0%
Total		Count	106	60	166
		% within sinif	63,9%	36,1%	100,0%
		% within sr1	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	63,9%	36,1%	100,0%

Birinci soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %57,8'i doğru cevap, %42,2'si yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %69,9'u doğru cevap, %30,1'i yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %45,3'ü, on ikinci sınıf öğrencilerinin %54,7'si doğru cevap vermiştir. O halde; harita üzerinde konum belirleme becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında orta düzeyde gerçekleştiği söylenebilir.

4.1.1.2 Harita Üzerine Bilgi Aktarma Becerisi

Tablo 4

Harita üzerine bilgi aktarma becerisini ölçen soruya (sr2) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr2		Total
			Doğru	Yanlış	
sinif	dokuz	Count	23	60	83
		% within sinif	27,7%	72,3%	100,0%
		% within sr2	50,0%	50,0%	50,0%
		% of Total	13,9%	36,1%	50,0%
	on iki	Count	23	60	83
		% within sinif	27,7%	72,3%	100,0%
		% within sr2	50,0%	50,0%	50,0%
		% of Total	13,9%	36,1%	50,0%
Total		Count	46	120	166
		% within sinif	27,7%	72,3%	100,0%
		% within sr2	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	27,7%	72,3%	100,0%

İkinci soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %27,7'si doğru cevap, %72,3'ü yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %27,7'si doğru cevap, %72,3'ü yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %50'si, on ikinci sınıf öğrencilerinin %50'si doğru cevap vermiştir. O halde; harita üzerine bilgi aktarma becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında yetersiz olduğu ve ilköğretimde kazanılmış olan becerilerin devam ettiği söylenebilir.

4.1.1.3 Amaca Uygun Harita Seçme Becerisi

Tablo 5

Amaca uygun harita seçme becerisini ölçen soruya (sr3) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr3		Total
			Doğru	Yanlış	
sinif	dokuz	Count	37	46	83
		% within sinif	44,6%	55,4%	100,0%
		% within sr3	38,9%	64,8%	50,0%
		% of Total	22,3%	27,7%	50,0%
	on iki	Count	58	25	83
		% within sinif	69,9%	30,1%	100,0%
		% within sr3	61,1%	35,2%	50,0%
		% of Total	34,9%	15,1%	50,0%
Total		Count	95	71	166
		% within sinif	57,2%	42,8%	100,0%
		% within sr3	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	57,2%	42,8%	100,0%

Üçüncü soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %44,6'sı doğru cevap, %55,4'ü yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %69,9'u doğru cevap, %30,1'i yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %38,9'u, on ikinci sınıf öğrencilerinin %61,1'i doğru cevap vermiştir. O halde; amaca uygun harita seçme becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında iyi derecede gerçekleşmiş olduğu söylenebilir.

4.1.1.4 Haritalardan Yararlanarak Hesap Yapma Becerisi

Tablo 6

Haritalardan yararlanarak hesap yapma becerisini ölçen soruya (sr4) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr4		Total
			Doğru	Yanlış	
sinif	dokuz	Count	36	47	83
		% within sinif	43,4%	56,6%	100,0%
		% within sr4	45,0%	54,7%	50,0%
		% of Total	21,7%	28,3%	50,0%
	on iki	Count	44	39	83
		% within sinif	53,0%	47,0%	100,0%
		% within sr4	55,0%	45,3%	50,0%
		% of Total	26,5%	23,5%	50,0%
Total		Count	80	86	166
		% within sinif	48,2%	51,8%	100,0%
		% within sr4	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	48,2%	51,8%	100,0%

Dördüncü soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %43,4'ü doğru cevap, %56,6'sı yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %53'ü doğru cevap, %47,1'i yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %45'i, on ikinci sınıf öğrencilerinin %55'i doğru cevap vermiştir. O halde; Haritalardan yararlanarak hesap yapma becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında orta derecede gerçekleşmiş olduğu söylenebilir.

4.1.1.5 Mekansal Dağılışı Algılama Becerisi

Tablo 7

Mekânsal dağılışı algılama becerisini ölçen soruya (sr5) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr5		Total
			Doğru	Yanlış	
sinif	dokuz	Count	36	47	83
		% within sinif	43,4%	56,6%	100,0%
		% within sr5	61,0%	43,9%	50,0%
		% of Total	21,7%	28,3%	50,0%
	on iki	Count	23	60	83
		% within sinif	27,7%	72,3%	100,0%
		% within sr5	39,0%	56,1%	50,0%
		% of Total	13,9%	36,1%	50,0%
Total		Count	59	107	166
		% within sinif	35,5%	64,5%	100,0%
		% within sr5	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	35,5%	64,5%	100,0%

Beşinci soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %43,4'ü doğru cevap, %56,6'sı yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %27,7'si doğru cevap, %72,3'ü yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %61'i, on ikinci sınıf öğrencilerinin %39'u doğru cevap vermiştir. O halde; Mekânsal dağılışı algılama becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında gerçekleşmediği görülmektedir.

4.1.1.6 Haritayı Doğru Şekilde Yorumlama Becerisi

Tablo 8

Haritayı doğru şekilde yorumlama becerisini ölçen soruya (sr6) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr6		Total
			Doğru	Yanlış	
sinif	dokuz	Count	20	63	83
		% within sinif	24,1%	75,9%	100,0%
		% within sr6	43,5%	52,5%	50,0%
		% of Total	12,0%	38,0%	50,0%
	on iki	Count	26	57	83
		% within sinif	31,3%	68,7%	100,0%
		% within sr6	56,5%	47,5%	50,0%
		% of Total	15,7%	34,3%	50,0%
Total		Count	46	120	166
		% within sinif	27,7%	72,3%	100,0%
		% within sr6	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	27,7%	72,3%	100,0%

Altıncı soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %24,1'i doğru cevap, %75,9'u yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %31,3'ü doğru cevap, %68,7'si yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %43,5'i, on ikinci sınıf öğrencilerinin %56,5'i doğru cevap vermiştir. O halde; haritayı doğru şekilde yorumlama becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında orta derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.1.7 Taslak Haritalar Oluşturma Becerisi

Tablo 9

Taslak haritalar oluşturma becerisini ölçen soruya (sr7) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr7		Total
			Doğru	Yanlış	
sinif	dokuz	Count	39	44	83
		% within sinif	47,0%	53,0%	100,0%
		% within sr7	44,8%	55,7%	50,0%
		% of Total	23,5%	26,5%	50,0%
	on iki	Count	48	35	83
		% within sinif	57,8%	42,2%	100,0%
		% within sr7	55,2%	44,3%	50,0%
		% of Total	28,9%	21,1%	50,0%
Total		Count	87	79	166
		% within sinif	52,4%	47,6%	100,0%
		% within sr7	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	52,4%	47,6%	100,0%

Yedinci soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %47'si doğru cevap, %53'ü yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %57,8'i doğru cevap, %42,2'si yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %44,8'i, on ikinci sınıf öğrencilerinin %55,2'si doğru cevap vermiştir. O halde; taslak haritalar oluşturma becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında orta derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.2 Gözlem Becerileri

4.1.2.1 Olay ve Olgulara Dikkat Etme Becerisi

Tablo 10

Olay ve olgulara dikkat etme becerisini ölçen soruya (sr8) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr8		Total
			Doğru	Yanlış	
sinif	dokuz	Count	68	15	83
		% within sinif	81,9%	18,1%	100,0%
		% within sr8	53,1%	39,5%	50,0%
		% of Total	41,0%	9,0%	50,0%
	on iki	Count	60	23	83
		% within sinif	72,3%	27,7%	100,0%
		% within sr8	46,9%	60,5%	50,0%
		% of Total	36,1%	13,9%	50,0%
Total		Count	128	38	166
		% within sinif	77,1%	22,9%	100,0%
		% within sr8	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	77,1%	22,9%	100,0%

Sekizinci soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %81,9'u doğru cevap, %18,1'i yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %72,3'ü doğru cevap, %27,7'si yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %53,1'i, on ikinci sınıf öğrencilerinin %46,9'u doğru cevap vermiştir. O halde; olay ve olgulara dikkat etme becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında gerçekleşmediği görülmektedir.

4.1.2.2 Olay ve Olguları Algılama Becerisi

Tablo 11

Olay ve olguları algılama becerisini ölçen soruya (sr9) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr9		Total
			Doğru	Yanlış	
sinif	dokuz	Count	42	41	83
		% within sinif	50,6%	49,4%	100,0%
		% within sr9	42,4%	61,2%	50,0%
		% of Total	25,3%	24,7%	50,0%
	on iki	Count	57	26	83
		% within sinif	68,7%	31,3%	100,0%
		% within sr9	57,6%	38,8%	50,0%
		% of Total	34,3%	15,7%	50,0%
Total		Count	99	67	166
		% within sinif	59,6%	40,4%	100,0%
		% within sr9	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	59,6%	40,4%	100,0%

Dokuzuncu soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %50,6'sı doğru cevap, %49,4'ü yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %68,7'si doğru cevap, %31,3'ü yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %42,4'ü, on ikinci sınıf öğrencilerinin %57,6'sı doğru cevap vermiştir. O halde; olay ve olgulara dikkat etme becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında orta derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.2.3 Olay ve Olguları Tanımlama Becerisi

Tablo 12

Olay ve olguları tanımlama becerisini ölçen soruya (sr10) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr10		Total
			Doğru	Yanlış	
sinif	dokuz	Count	52	31	83
		% within sinif	62,7%	37,3%	100,0%
		% within sr10	61,2%	38,3%	50,0%
		% of Total	31,3%	18,7%	50,0%
	on iki	Count	33	50	83
		% within sinif	39,8%	60,2%	100,0%
		% within sr10	38,8%	61,7%	50,0%
		% of Total	19,9%	30,1%	50,0%
Total		Count	85	81	166
		% within sinif	51,2%	48,8%	100,0%
		% within sr10	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	51,2%	48,8%	100,0%

Onuncu soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %62,7'si doğru cevap, %37,3'ü yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %39,8'si doğru cevap, %60,2'si yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %61,2'si, on ikinci sınıf öğrencilerinin %38,8'i doğru cevap vermiştir. O halde; olay ve olguları tanımlama becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında gerçekleşmediği görülmektedir.

4.1.2.4 Olay ve Olguların Neden ve Sonuçlarını Ayırt Etme Becerisi

Tablo 13

Olay ve olguların neden ve sonuçlarını ayırt etme becerisini ölçen soruya (sr11) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr11		Total
			Doğru	Yanlış	
sinif	dokuz	Count	20	63	83
		% within sinif	24,1%	75,9%	100,0%
		% within sr11	36,4%	56,8%	50,0%
		% of Total	12,0%	38,0%	50,0%
	on iki	Count	35	48	83
		% within sinif	42,2%	57,8%	100,0%
		% within sr11	63,6%	43,2%	50,0%
		% of Total	21,1%	28,9%	50,0%
Total		Count	55	111	166
		% within sinif	33,1%	66,9%	100,0%
		% within sr11	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	33,1%	66,9%	100,0%

On birinci soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %24,1'i doğru cevap, %75,9'u yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %42,2'si doğru cevap, %57,8'i yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %36,4'ü, on ikinci sınıf öğrencilerinin %63,6'sı doğru cevap vermiştir. O halde; olay ve olguların neden ve sonuçlarını ayırt etme becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derce de gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.2.5 Olay Ve Gözlemlediklerinin Nedenlerini Sorgulayıp Sonuçlarını Tahmin Edebilme Becerisi

Tablo 14

Olay ve gözlemlediklerinin nedenlerini sorgulayıp sonuçlarını tahmin edebilme becerisini ölçen soruya (sr12) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr12		Total
			Doğru	Yanlış	
sinif	dokuz	Count	49	34	83
		% within sinif	59,0%	41,0%	100,0%
		% within sr12	59,8%	40,5%	50,0%
		% of Total	29,5%	20,5%	50,0%
	on iki	Count	33	50	83
		% within sinif	39,8%	60,2%	100,0%
		% within sr12	40,2%	59,5%	50,0%
		% of Total	19,9%	30,1%	50,0%
Total		Count	82	84	166
		% within sinif	49,4%	50,6%	100,0%
		% within sr12	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	49,4%	50,6%	100,0%

On ikinci soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %59'u doğru cevap, %41'i yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %39,8'si doğru cevap, %60,2'si yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %59,8'i, on ikinci sınıf öğrencilerinin %49,4'ü doğru cevap vermiştir. O halde; Olay ve gözlemlediklerinin nedenlerini sorgulayıp sonuçlarını tahmin edebilme becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında gerçekleşmediği görülmektedir.

4.1.2.6 Olay Ve Olgular Arasında İlişkiler Kurabilme, Benzer Ve Farklı Yönlerini Ortaya Koyabilme Becerisi

Tablo 15

Olay ve olgular arasında ilişkiler kurabilme, benzer ve farklı yönlerini ortaya koyabilme becerisini ölçen soruya (sr13) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr13		Total
			Doğru	Yanlış	
sinif	dokuz	Count	56	27	83
		% within sinif	67,5%	32,5%	100,0%
		% within sr13	58,3%	38,6%	50,0%
		% of Total	33,7%	16,3%	50,0%
	on iki	Count	40	43	83
		% within sinif	48,2%	51,8%	100,0%
		% within sr13	41,7%	61,4%	50,0%
		% of Total	24,1%	25,9%	50,0%
Total		Count	96	70	166
		% within sinif	57,8%	42,2%	100,0%
		% within sr13	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	57,8%	42,2%	100,0%

On üçüncü soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %67,5'i doğru cevap, %32,5'i yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %48,2'si doğru cevap, %51,8'i yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %58,3'ü, on ikinci sınıf öğrencilerinin %41,7'si doğru cevap vermiştir. O halde; Olay ve olgular arasında ilişkiler kurabilme, benzer ve farklı yönlerini ortaya koyabilme becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında gerçekleşmediği görülmektedir.

4.1.2.7 Gözlemlediklerini Kaydetme Ve Aktarma Becerisi

Tablo 16

Gözlemlediklerini kaydetme ve aktarma becerisini ölçen soruya (sr14) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr14		Total
			Doğru	Yanlış	
sinif	dokuz	Count	57	26	83
		% within sinif	68,7%	31,3%	100,0%
		% within sr14	64,8%	33,3%	50,0%
		% of Total	34,3%	15,7%	50,0%
	on iki	Count	31	52	83
		% within sinif	37,3%	62,7%	100,0%
		% within sr14	35,2%	66,7%	50,0%
		% of Total	18,7%	31,3%	50,0%
Total		Count	88	78	166
		% within sinif	53,0%	47,0%	100,0%
		% within sr14	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	53,0%	47,0%	100,0%

On dördüncü soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %68,7'si doğru cevap, %31,3'ü yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %37,3'ü doğru cevap, %62,7'si yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %64,8'i, on ikinci sınıf öğrencilerinin %35,2'si doğru cevap vermiştir. O halde; gözlemlediklerini kaydetme ve aktarma becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında gerçekleşmediği görülmektedir.

4.1.2.8 Gözlediklerini Daha Önce Öğrendikleri İle Karşılaştırabilme Ve Bağdaştırabilme Becerisi

Tablo 17

Gözlediklerini daha önce öğrendikleri ile karşılaştırabilme ve bağdaştırabilme becerisini ölçen soruya (sr15) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr15		Total
			Doğru	Yanlış	
sinif	dokuz	Count	36	47	83
		% within sinif	43,4%	56,6%	100,0%
		% within sr15	58,1%	45,2%	50,0%
		% of Total	21,7%	28,3%	50,0%
	on iki	Count	26	57	83
		% within sinif	31,3%	68,7%	100,0%
		% within sr15	41,9%	54,8%	50,0%
		% of Total	15,7%	34,3%	50,0%
Total		Count	62	104	166
		% within sinif	37,3%	62,7%	100,0%
		% within sr15	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	37,3%	62,7%	100,0%

On beşinci soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %43,4'ü doğru cevap, %56,6'sı yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %31,3'ü doğru cevap, %68,7'si yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %58,1'i, on ikinci sınıf öğrencilerinin %41,9'u doğru cevap vermiştir. O halde; Gözlediklerini daha önce öğrendikleri ile karşılaştırabilme ve bağdaştırabilme becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında gerçekleşmediği görülmektedir.

4.1.2.9 Gözlediklerini Araştırmalarında Veya Gelecekle İlgili Olarak Planlamalar Yapmak İçin Kullanabilme Becerisi

Tablo 18

Gözlediklerini araştırmalarında veya gelecekle ilgili olarak planlamalar yapmak için kullanabilme becerisini ölçen soruya (sr16) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr16		Total
			Doğru	Yanlış	
Sinif	dokuz	Count	8	75	83
		% within sinif	9,6%	90,4%	100,0%
		% within sr16	34,8%	52,4%	50,0%
		% of Total	4,8%	45,2%	50,0%
	on iki	Count	15	68	83
		% within sinif	18,1%	81,9%	100,0%
		% within sr16	65,2%	47,6%	50,0%
		% of Total	9,0%	41,0%	50,0%
Total		Count	23	143	166
		% within sinif	13,9%	86,1%	100,0%
		% within sr16	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	13,9%	86,1%	100,0%

On altıncı soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %9,6'sı doğru cevap, %90,4'ü yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %18,1'i doğru cevap, %81,9'u yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %34,8'i, on ikinci sınıf öğrencilerinin %65,2'si doğru cevap vermiştir. O halde; Gözlediklerini araştırmalarında veya gelecekle ilgili olarak planlamalar yapmak için kullanabilme becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.2.10 Benzer Olaylarla İlişkilendirme Ve Tekrar Aynı Olayla Karşılaştığında Ne Yapması Gerektiğine Yönelik Davranış Geliştirme Becerisi

Tablo 19

Benzer olaylarla ilişkilendirme ve tekrar aynı olayla karşılaştığında ne yapması gerektiğine yönelik davranış geliştirme becerisini ölçen soruya (sr17) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr17		Total
			Doğru	Yanlış	
sinif	dokuz	Count	29	54	83
		% within sinif	34,9%	65,1%	100,0%
		% within sr17	45,3%	52,9%	50,0%
		% of Total	17,5%	32,5%	50,0%
	on iki	Count	35	48	83
		% within sinif	42,2%	57,8%	100,0%
		% within sr17	54,7%	47,1%	50,0%
		% of Total	21,1%	28,9%	50,0%
Total		Count	64	102	166
		% within sinif	38,6%	61,4%	100,0%
		% within sr17	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	38,6%	61,4%	100,0%

On yedinci soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %34,9'u doğru cevap, %65,1'i yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %42,2'si doğru cevap, %57,8'i yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %45,3'ü, on ikinci sınıf öğrencilerinin %54,7'si doğru cevap vermiştir. O halde; Benzer olaylarla ilişkilendirme ve tekrar aynı olayla karşılaştığında ne yapması gerektiğine yönelik davranış geliştirme becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında orta derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.3 Arazi Çalışma Becerisi

Örneklemlerin hiç birisi arazi çalışmasına katılmadığı için, arazi çalışma becerisi öğrencilere kazandırılamamıştır.

4.1.4 Coğrafi Sorgulama Becerisi

4.1.4.1 Konu Veya Problemin Farkına Varma Becerisi

Tablo 20

Konu veya problemin farkına varma becerisini ölçen soruya (sr18) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr18		Total
			Doğru	Yanlış	
sinif	dokuz	Count	42	41	83
		% within sinif	50,6%	49,4%	100,0%
		% within sr18	37,5%	75,9%	50,0%
		% of Total	25,3%	24,7%	50,0%
	on iki	Count	70	13	83
		% within sinif	84,3%	15,7%	100,0%
		% within sr18	62,5%	24,1%	50,0%
		% of Total	42,2%	7,8%	50,0%
Total		Count	112	54	166
		% within sinif	67,5%	32,5%	100,0%
		% within sr18	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	67,5%	32,5%	100,0%

On sekizinci soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %50,6'sı doğru cevap, %49,4'ü yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %84,3'ü doğru cevap, %15,7'si yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %37,5'i, on ikinci sınıf öğrencilerinin %67,5'i doğru cevap vermiştir. O halde; konu veya problemin farkına varma becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.4.2 Konu Veya Problemi Tanımlama ve Açıklama Becerisi

Tablo 21

Konu veya problemi tanımlama ve açıklama becerisini ölçen soruya (sr19) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr19		Total
			dokuz	on iki	
sinif	dokuz	Count	41	42	83
		% within sinif	49,4%	50,6%	100,0%
		% within sr19	36,6%	77,8%	50,0%
		% of Total	24,7%	25,3%	50,0%
	on iki	Count	71	12	83
		% within sinif	85,5%	14,5%	100,0%
		% within sr19	63,4%	22,2%	50,0%
		% of Total	42,8%	7,2%	50,0%
Total		Count	112	54	166
		% within sinif	67,5%	32,5%	100,0%
		% within sr19	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	67,5%	32,5%	100,0%

On dokuzuncu soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %49,4'ü doğru cevap, %50,6'sı yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %85,5'i doğru cevap, %14,5'i yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %36,6'sı, on ikinci sınıf öğrencilerinin %63,4'ü doğru cevap vermiştir. O halde; konu veya problemi tanımlama ve açıklama becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.4.3 Konu Veya Problemi Analiz Etme Ve Yorumlama Becerisi

Tablo 22

Konu veya problemi analiz etme ve yorumlama becerisini ölçen soruya (sr20) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr20		Total
			dokuz	on iki	
sinif	dokuz	Count	41	42	83
		% within sinif	49,4%	50,6%	100,0%
		% within sr20	36,6%	77,8%	50,0%
		% of Total	24,7%	25,3%	50,0%
	on iki	Count	71	12	83
		% within sinif	85,5%	14,5%	100,0%
		% within sr20	63,4%	22,2%	50,0%
		% of Total	42,8%	7,2%	50,0%
Total		Count	112	54	166
		% within sinif	67,5%	32,5%	100,0%
		% within sr20	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	67,5%	32,5%	100,0%

Yirminci soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %49,4'ü doğru cevap, %50,6'sı yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %85,5'i doğru cevap, %14,5'i yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %36,6'sı, on ikinci sınıf öğrencilerinin %63,4'ü doğru cevap vermiştir. O halde; konu veya problemi analiz etme ve yorumlama becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.4.4 Gelecekle İlgili Tahminlerde Bulunma Ve Karar Verme Becerisi

Tablo 23

Gelecekle ilgili tahminlerde bulunma ve karar verme becerisini ölçen soruya (sr21) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr21		Total
			dokuz	on iki	
sinif	dokuz	Count	36	47	83
		% within sinif	43,4%	56,6%	100,0%
		% within sr21	33,6%	79,7%	50,0%
		% of Total	21,7%	28,3%	50,0%
	on iki	Count	71	12	83
		% within sinif	85,5%	14,5%	100,0%
		% within sr21	66,4%	20,3%	50,0%
		% of Total	42,8%	7,2%	50,0%
Total		Count	107	59	166
		% within sinif	64,5%	35,5%	100,0%
		% within sr21	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	64,5%	35,5%	100,0%

Yirmi birinci soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %43,4'ü doğru cevap, %56,6'sı yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %85,5'i doğru cevap, %14,5'i yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %33,6'sı, on ikinci sınıf öğrencilerinin %64,5'i doğru cevap vermiştir. O halde; Gelecekle ilgili tahminlerde bulunma ve karar verme becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.4.5 Kişisel Çıkarımlarda Bulunarak Değerlendirmeler Yapma Ve Yargılara Varma Becerisi

Tablo 24

Kişisel çıkarımlarda bulunarak değerlendirmeler yapma ve yargılara varma becerisini ölçen soruya (sr22) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr22		Total
			dokuz	on iki	
sinif	dokuz	Count		53	83
		% within sinif	34,9%	63,9%	100,0%
		% within sr22	30,5%	75,7%	50,0%
		% of Total	17,5%	31,9%	50,0%
	on iki	Count	66	17	83
		% within sinif	79,5%	20,5%	100,0%
		% within sr22	69,5%	24,3%	50,0%
		% of Total	39,8%	10,2%	50,0%
Total		Count	95	70	166
		% within sinif	57,2%	42,2%	100,0%
		% within sr22	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	57,2%	42,2%	100,0%

Yirmi ikinci soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %34,9'u doğru cevap, %63,9'u yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %79,5'i doğru cevap, %20,5'i yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %30,5'i, on ikinci sınıf öğrencilerinin %69,5'i doğru cevap vermiştir. O halde; Kişisel çıkarımlarda bulunarak değerlendirmeler yapma ve yargılara varma becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.5 Tablo, Grafik Ve Diyagram Hazırlama Ve Yorumlama Becerisi

4.1.5.1 Uygun Veri Seçimi Ve Sınıflandırılması

Tablo 25

Uygun veri seçimi ve sınıflandırılması becerisini ölçen soruya (sr23) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr23		Total
			dokuz	on iki	
sinif	dokuz	Count	28	54	82
		% within sinif	34,1%	65,9%	100,0%
		% within sr23	50,9%	49,5%	50,0%
		% of Total	17,1%	32,9%	50,0%
	on iki	Count	27	55	82
		% within sinif	32,9%	67,1%	100,0%
		% within sr23	49,1%	50,5%	50,0%
		% of Total	16,5%	33,5%	50,0%
Total		Count	55	109	164
		% within sinif	33,5%	66,5%	100,0%
		% within sr23	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	33,5%	66,5%	100,0%

Yirmi üçüncü soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %34,1'i doğru cevap, %65,9'u yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %32,9'u doğru cevap, %67,1'i yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %50,9'u, on ikinci sınıf öğrencilerinin %49,1'i doğru cevap vermiştir. O halde; Uygun veri seçimi ve sınıflandırılması becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında gerçekleşmediği görülmektedir.

4.1.5.2 Verilere Uygun Tablo, Grafik Ve Diyagram Oluşturma

Tablo 26

Verilere uygun tablo, grafik ve diyagram oluşturma becerisini ölçen soruya (sr24) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr24		Total
			dokuz	on iki	
sinif	dokuz	Count	18	65	83
		% within sinif	21,7%	78,3%	100,0%
		% within sr24	38,3%	54,6%	50,0%
		% of Total	10,8%	39,2%	50,0%
	on iki	Count	29	54	83
		% within sinif	34,9%	65,1%	100,0%
		% within sr24	61,7%	45,4%	50,0%
		% of Total	17,5%	32,5%	50,0%
Total		Count	47	119	166
		% within sinif	28,3%	71,7%	100,0%
		% within sr24	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	28,3%	71,7%	100,0%

Yirmi dördüncü soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %21,7'si doğru cevap, %78,3'ü yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %34,9'u doğru cevap, %65,1'i yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %38,3'ü, on ikinci sınıf öğrencilerinin %61,7'si doğru cevap vermiştir. O halde; Verilere uygun tablo, grafik ve diyagram oluşturma becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında normal derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.5.3 Konu İle İlgili Fotoğrafları Kullanma Ve İlişkilendirme Becerisi

Tablo 27

Konu ile ilgili fotoğrafları kullanma ve ilişkilendirme becerisini ölçen soruya (sr25) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr25		Total
			dokuz	on iki	
sinif	dokuz	Count	25	58	83
		% within sinif	30,1%	69,9%	100,0%
		% within sr25	48,1%	50,9%	50,0%
		% of Total	15,1%	34,9%	50,0%
	on iki	Count	27	56	83
		% within sinif	32,5%	67,5%	100,0%
		% within sr25	51,9%	49,1%	50,0%
		% of Total	16,3%	33,7%	50,0%
Total		Count	52	114	166
		% within sinif	31,3%	68,7%	100,0%
		% within sr25	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	31,3%	68,7%	100,0%

Yirmi beşinci soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %30,1'i doğru cevap, %69,9'u yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %32,5'i doğru cevap, %67,5'i yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %48,1'i, on ikinci sınıf öğrencilerinin %51,9'u doğru cevap vermiştir. O halde; Konu ile ilgili fotoğrafları kullanma ve ilişkilendirme becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında orta derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.5.4 Kesitler Oluşturma Becerisi

Tablo 28

Kesitler oluşturma becerisini ölçen soruya (sr26) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr26		Total
			dokuz	on iki	
sinif	dokuz	Count	16	67	83
		% within sinif	19,3%	80,7%	100,0%
		% within sr26	34,0%	56,3%	50,0%
		% of Total	9,6%	40,4%	50,0%
	on iki	Count	31	52	83
		% within sinif	37,3%	62,7%	100,0%
		% within sr26	66,0%	43,7%	50,0%
		% of Total	18,7%	31,3%	50,0%
Total		Count	47	119	166
		% within sinif	28,3%	71,7%	100,0%
		% within sr26	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	28,3%	71,7%	100,0%

Yirmi altıncı soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %19,3'ü doğru cevap, %80,7'si yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %37,3'ü doğru cevap, %62,7'si yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %34'ü, on ikinci sınıf öğrencilerinin %66'sı doğru cevap vermiştir. O halde; kesitler oluşturma becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.5.5 Tablo Grafik Ve Diyagramları Yorumlama Becerisi

Tablo 29

Tablo grafik ve diyagramları yorumlama becerisini ölçen soruya (sr27) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr27		Total
			dokuz	on iki	
sinif	dokuz	Count	17	66	83
		% within sinif	20,5%	79,5%	100,0%
		% within sr27	33,3%	57,4%	50,0%
		% of Total	10,2%	39,8%	50,0%
	on iki	Count	34	49	83
		% within sinif	41,0%	59,0%	100,0%
		% within sr27	66,7%	42,6%	50,0%
		% of Total	20,5%	29,5%	50,0%
Total		Count	51	115	166
		% within sinif	30,7%	69,3%	100,0%
		% within sr27	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	30,7%	69,3%	100,0%

Yirmi yedinci soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %20,5'i doğru cevap, %79,5'i yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %41'i doğru cevap, %59'u yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %33,3'ü, on ikinci sınıf öğrencilerinin %66,7'sı doğru cevap vermiştir. O halde; tablo grafik ve diyagramları yorumlama becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.5.6 Tablo Grafik Ve Diyagramları Karşılaştırarak Sentezleme Becerisi

Tablo 30

Tablo grafik ve diyagramları karşılaştırarak sentezleme becerisini ölçen soruya (sr28) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr28		Total
			dokuz	on iki	
sinif	dokuz	Count	18	65	83
		% within sinif	21,7%	78,3%	100,0%
		% within sr28	33,3%	58,0%	50,0%
		% of Total	10,8%	39,2%	50,0%
	on iki	Count	36	47	83
		% within sinif	43,4%	56,6%	100,0%
		% within sr28	66,7%	42,0%	50,0%
		% of Total	21,7%	28,3%	50,0%
Total		Count	54	112	166
		% within sinif	32,5%	67,5%	100,0%
		% within sr28	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	32,5%	67,5%	100,0%

Yirmi sekizinci soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %21,7'si doğru cevap, %78,3'ü yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %43,4'ü doğru cevap, %56,6'sı yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %33,3'ü, on ikinci sınıf öğrencilerinin %66,7'sı doğru cevap vermiştir. O halde; tablo grafik ve diyagramları karşılaştırarak sentezleme becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.6 Zamanı Algılama Becerisi

4.1.6.1 Jeolojik Süreçlere Ait Zaman Algısı Becerisi

Tablo 31

Jeolojik süreçlere ait zaman algısı becerisini ölçen soruya (sr29) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr29		Total
			dokuz	on iki	
sinif	dokuz	Count	29	54	83
		% within sinif	34,9%	65,1%	100,0%
		% within sr29	46,8%	51,9%	50,0%
		% of Total	17,5%	32,5%	50,0%
	on iki	Count	33	50	83
		% within sinif	39,8%	60,2%	100,0%
		% within sr29	53,2%	48,1%	50,0%
		% of Total	19,9%	30,1%	50,0%
Total		Count	62	104	166
		% within sinif	37,3%	62,7%	100,0%
		% within sr29	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	37,3%	62,7%	100,0%

Yirmi dokuzuncu soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %34,9'u doğru cevap, %65,1'i yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %39,8'i doğru cevap, %60,2'si yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %46,8'i, on ikinci sınıf öğrencilerinin %53,2'si doğru cevap vermiştir. O halde; Jeolojik süreçlere ait zaman algısı becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında normal derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.6.2 Yıllık, Mevsimlik, Günlük Süreçlerle İlgili Zaman Algısı Becerisi

Tablo 32

Yıllık, mevsimlik ve günlük süreçlerle ilgili zaman algısı becerisini ölçen soruya (sr30) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr30		Total
			dokuz	on iki	
sinif	dokuz	Count	20	63	83
		% within sinif	24,1%	75,9%	100,0%
		% within sr30	38,5%	55,8%	50,0%
		% of Total	12,0%	38,0%	50,0%
	on iki	Count	32	50	83
		% within sinif	38,6%	60,2%	100,0%
		% within sr30	61,5%	44,2%	50,0%
		% of Total	19,3%	30,1%	50,0%
Total		Count	52	113	166
		% within sinif	31,3%	68,1%	100,0%
		% within sr30	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	31,3%	68,1%	100,0%

Otuzuncu soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %24,1'i doğru cevap, %75,9'u yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %38,6'sı doğru cevap, %60,2'si yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %38,5'i, on ikinci sınıf öğrencilerinin %61,5'i doğru cevap vermiştir. O halde; Yıllık, mevsimlik ve günlük süreçlerle ilgili zaman algısı becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.6.3 Tarihi Süreçlerle İlgili Zaman Algısı Becerisi

Tablo 33

Tarihi süreçlerle ilgili zaman algısı becerisini ölçen soruya (sr31) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr31		Total
			dokuz	on iki	
sinif	dokuz	Count	21	62	83
		% within sinif	25,3%	74,7%	100,0%
		% within sr31	52,5%	49,2%	50,0%
		% of Total	12,7%	37,3%	50,0%
	on iki	Count	19	64	83
		% within sinif	22,9%	77,1%	100,0%
		% within sr31	47,5%	50,8%	50,0%
		% of Total	11,4%	38,6%	50,0%
Total		Count	40	126	166
		% within sinif	24,1%	75,9%	100,0%
		% within sr31	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	24,1%	75,9%	100,0%

Otuz birinci soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %25,3'ü doğru cevap, %74,7'si yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %22,9'u doğru cevap, %77,1'i yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %52,5'i, on ikinci sınıf öğrencilerinin %47,5'i doğru cevap vermiştir. O halde; Tarihi süreçlerle ilgili zaman algısı becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında gerçekleşmediği görülmektedir.

4.1.6.4 Ekolojik Döngüler İle İlgili Zaman Algısı Becerisi

Tablo 34

Ekolojik Döngüler ile ilgili zaman algısı becerisini ölçen soruya (sr32) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr32		Total
			dokuz	on iki	
sinif	dokuz	Count	10	73	83
		% within sinif	12,0%	88,0%	100,0%
		% within sr32	45,5%	51,0%	50,3%
		% of Total	6,1%	44,2%	50,3%
	on iki	Count	12	70	82
		% within sinif	14,6%	85,4%	100,0%
		% within sr32	54,5%	49,0%	49,7%
		% of Total	7,3%	42,4%	49,7%
Total		Count	22	143	165
		% within sinif	13,3%	86,7%	100,0%
		% within sr32	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	13,3%	86,7%	100,0%

Otuz ikinci soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %12'si doğru cevap, %88'i yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %14,6'si doğru cevap, %85,4'ü yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %45,5'i, on ikinci sınıf öğrencilerinin %54,5'i doğru cevap vermiştir. O halde; Ekolojik Dönüler ile ilgili zaman algısı becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında normal derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.7 Kanıt Kullanma Becerisi

4.1.7.1 Jeolojik Süreçlere Ait Fosil, Taş Veya Tektonik Vb Bir Doğa Unsurunu Kanıt Olarak Kullanma.

Tablo 35

Jeolojik süreçlere ait fosil, taş veya tektonik vb bir doğa unsurunu kanıt olarak kullanma becerisini ölçen soruya (sr33) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr33		Total
			dokuz	on iki	
sinif	dokuz	Count	17	66	83
		% within sinif	20,5%	79,5%	100,0%
		% within sr33	48,6%	50,4%	50,0%
		% of Total	10,2%	39,8%	50,0%
	on iki	Count	18	65	83
		% within sinif	21,7%	78,3%	100,0%
		% within sr33	51,4%	49,6%	50,0%
		% of Total	10,8%	39,2%	50,0%
Total		Count	35	131	166
		% within sinif	21,1%	78,9%	100,0%
		% within sr33	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	21,1%	78,9%	100,0%

Otuz üçüncü soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %20,5'i doğru cevap, %79,5'i yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %21,7'si doğru cevap, %78,'3ü yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %48,6'sı, on ikinci sınıf öğrencilerinin %51,4'ü doğru cevap vermiştir. O halde; Jeolojik süreçlere ait fosil, taş veya tektonik vb bir doğa unsurunu kanıt olarak kullanma becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında normal derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.7.2 İklim Süreçlerine Ait Kanıt Kullanma Becerisi

Tablo 36

İklim süreçlerine ait kanıt kullanma becerisini ölçen soruya (sr34) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr34		Total
			dokuz	on iki	
sinif	dokuz	Count	12	71	83
		% within sinif	14,5%	85,5%	100,0%
		% within sr34	23,1%	62,3%	50,0%
		% of Total	7,2%	42,8%	50,0%
	on iki	Count	40	43	83
		% within sinif	48,2%	51,8%	100,0%
		% within sr34	76,9%	37,7%	50,0%
		% of Total	24,1%	25,9%	50,0%
Total		Count	52	114	166
		% within sinif	31,3%	68,7%	100,0%
		% within sr34	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	31,3%	68,7%	100,0%

Otuz dördüncü soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %14,5'i doğru cevap, %85,5'i yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %48,2'si doğru cevap, %51,8'i yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %23,1'i, on ikinci sınıf öğrencilerinin %76,9'u doğru cevap vermiştir. O halde; iklim süreçlerine ait kanıt kullanmabecerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.7.3 Tarihi, Sosyal, Ekonomik Ve Politik Olay Ve Olgulara Ait Kanıt Kullanma Becerisi

Tablo 37

Tarihi, sosyal, ekonomik ve politik olay ve olgulara ait kanıt kullanma becerisini ölçen soruya (sr35) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr35		Total
			dokuz	on iki	
sinif	dokuz	Count	27	56	83
		% within sinif	32,5%	67,5%	100,0%
		% within sr35	42,2%	54,9%	50,0%
		% of Total	16,3%	33,7%	50,0%
	on iki	Count	37	46	83
		% within sinif	44,6%	55,4%	100,0%
		% within sr35	57,8%	45,1%	50,0%
		% of Total	22,3%	27,7%	50,0%
Total		Count	64	102	166
		% within sinif	38,6%	61,4%	100,0%
		% within sr35	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	38,6%	61,4%	100,0%

Otuz beşinci soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %32,5'i doğru cevap, %67,5'i yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %44,6'si doğru cevap, %55,4'ü yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %42,2'si, on ikinci sınıf öğrencilerinin %57,8'i doğru cevap vermiştir. O halde; tarihi, sosyal, ekonomik ve politik olay ve olgulara ait kanıt kullanma becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.8 Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi

4.1.8.1 Benzer Ve Farklılıkları Bulma Becerisi

Tablo 38

Benzer ve farklılıkları bulma becerisini ölçen soruya (sr36) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr36		Total
			dokuz	on iki	
sinif	dokuz	Count	12	71	83
		% within sinif	14,5%	85,5%	100,0%
		% within sr36	32,4%	55,5%	50,3%
		% of Total	7,3%	43,0%	50,3%
	on iki	Count	25	57	82
		% within sinif	30,5%	69,5%	100,0%
		% within sr36	67,6%	44,5%	49,7%
		% of Total	15,2%	34,5%	49,7%
Total		Count	37	128	165
		% within sinif	22,4%	77,6%	100,0%
		% within sr36	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	22,4%	77,6%	100,0%

Otuz altıncı soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %14,5'i doğru cevap, %85,5'i yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %30,5'i doğru cevap, %69,5'i yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %32,4'ü, on ikinci sınıf öğrencilerinin %67,6'si doğru cevap vermiştir. O halde; benzer ve farklılıkları bulma becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.8.2 Zamanla Oluşan Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi

Tablo 39

Zamanla oluşan değişim ve sürekliliği algılama becerisini ölçen soruya (sr37) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr37		Total
			dokuz	on iki	
sinif	dokuz	Count	11	72	83
		% within sinif	13,3%	86,7%	100,0%
		% within sr37	34,4%	53,7%	50,0%
		% of Total	6,6%	43,4%	50,0%
	on iki	Count	21	62	83
		% within sinif	25,3%	74,7%	100,0%
		% within sr37	65,6%	46,3%	50,0%
		% of Total	12,7%	37,3%	50,0%
Total		Count	32	134	166
		% within sinif	19,3%	80,7%	100,0%
		% within sr37	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	19,3%	80,7%	100,0%

Otuz yedinci soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %13,3'ü doğru cevap, %86,7 'si yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %25,3'ü doğru cevap, %74,7'si yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %34,4'ü, on ikinci sınıf öğrencilerinin %65,6'si doğru cevap vermiştir. O halde zamanla oluşan değişim ve sürekliliği algılama becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.8.3 Mekândaki Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi

Tablo 40

Mekândaki değişim ve sürekliliği algılama becerisini ölçen soruya (sr38) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr38		Total
			dokuz	on iki	
sinif	dokuz	Count	13	70	83
		% within sinif	15,7%	84,3%	100,0%
		% within sr38	33,3%	55,1%	50,0%
		% of Total	7,8%	42,2%	50,0%
	on iki	Count	26	57	83
		% within sinif	31,3%	68,7%	100,0%
		% within sr38	66,7%	44,9%	50,0%
		% of Total	15,7%	34,3%	50,0%
Total		Count	39	127	166
		% within sinif	23,5%	76,5%	100,0%
		% within sr38	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	23,5%	76,5%	100,0%

Otuz sekizinci soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %15,7'si doğru cevap, %84,3'ü yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %31,3'ü doğru cevap, %68,7'si yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %33,3'ü, on ikinci sınıf öğrencilerinin %66,7'si doğru cevap vermiştir. O halde mekândaki değişim ve sürekliliği algılama becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

4.1.8.4 Coğrafi Süreçlerdeki Değişim Ve Sürekliliğin Nedenlerini Sorgulama Becerisi

Tablo 41

Coğrafi süreçlerdeki değişim ve sürekliliğin nedenlerini sorgulama becerisini ölçen soruya (sr39) verilen cevapların, sınıf bazında çaprazlama analizi.

			sr39		Total
			dokuz	on iki	
sinif	dokuz	Count	7	76	83
		% within sinif	8,4%	91,6%	100,0%
		% within sr39	24,1%	55,5%	50,0%
		% of Total	4,2%	45,8%	50,0%
	on iki	Count	22	61	83
		% within sinif	26,5%	73,5%	100,0%
		% within sr39	75,9%	44,5%	50,0%
		% of Total	13,3%	36,7%	50,0%
Total		Count	29	137	166
		% within sinif	17,5%	82,5%	100,0%
		% within sr39	100,0%	100,0%	100,0%
		% of Total	17,5%	82,5%	100,0%

Otuz dokuzuncu soruya; dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %8,4'ü doğru cevap, %91,6'sı yanlış cevap vermiştir. On ikinci sınıf öğrencilerinin ise %26,5'i doğru cevap, %73,5'i yanlış cevap vermiştir.

Toplamda ise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin %24,1'i, on ikinci sınıf öğrencilerinin %75,9'u doğru cevap vermiştir. O halde coğrafi süreçlerdeki değişim ve sürekliliğin nedenlerini sorgulama becerisinin gerçekleşme düzeyinin dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

V. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Genel olarak araştırma sonucuna göre becerilerin büyük bir çoğunluğu 12. Sınıflar üzerinde gerçekleşmiştir. Bazı beceriler ise çeşitli sebeplerden dolayı gerçekleşememiştir. Hatta beceriyi ölçen bazı sorulara dokuzuncu sınıf öğrencileri daha fazla cevap vermiştir. Bu duruma en büyük etken dokuzuncu sınıf öğrencilerinin o konuyu görmüş olabileceğidir. Bazı beceriler ise her ne kadar dokuzuncu sınıflara göre on ikinci sınıflar üzerinde daha iyi kazanılsa da, on ikinci sınıflar içerisinde bakıldığında yeterli olmamaktadır. Nitekim bu sonuçlar bulgular ve yorumlar kısmında çok net bir şekilde görülmektedir.

Bu bölümde, dördüncü bölümde verilen bulgu ve yorumların doğrultusunda, araştırmanın sonuçlarına yer verilmiş ve coğrafi becerilerin daha iyi kazanılması için çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

5.1 SONUÇ

Spss 16 programı kullanılarak verilerin analiz edilmesi sonucu, alt problemlere ait şu sonuçlara ulaşılmıştır.

5.1.1 Harita becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir?

- Harita Üzerinde Konum Belirleme Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında orta düzeyde gerçekleştiği söylenebilir.

- Harita Üzerine Bilgi Aktarma Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında yetersiz olduğu ve ilköğretimde kazanılmış olan becerilerin devam ettiği söylenebilir.

- Amaca Uygun Harita Seçme Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında iyi derecede gerçekleşmiş olduğu söylenebilir.

- Haritalardan Yararlanarak Hesap Yapma Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında orta derecede gerçekleşmiş olduğu söylenebilir.

- Mekansal Dağılışı Algılama Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında gerçekleşmediği görülmektedir.

- Haritayı Doğru Şekilde Yorumlama Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında orta derecede gerçekleştiği görülmektedir.

- Taslak Haritalar Oluşturma Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında orta derecede gerçekleştiği görülmektedir.

Harita becerileri toplam yedi alt beceriden oluşmaktadır. Bunlardan Harita üzerine bilgi aktarma becerisi ve mekansal dağılışı algılama becerisinin gerçekleşmediği görülmektedir. Diğer beceriler ise gerçekleşmiştir.

5.1.2 Gözlem becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir?

- Olay ve Olgulara Dikkat Etme Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında gerçekleşmediği görülmektedir.

- Olay ve Olguları Algılama Becerisi

  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında orta derecede gerçekleştiği görülmektedir.

- Olay ve Olguları Tanımlama Becerisi

  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında gerçekleşmediği görülmektedir.

- Olay ve Olguların Neden ve Sonuçlarını Ayırt Etme Becerisi

  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derce de gerçekleştiği görülmektedir.

- Olay Ve Gözlemlediklerinin Nedenlerini Sorgulayıp Sonuçlarını Tahmin Edebilme Becerisi

  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında gerçekleşmediği görülmektedir.

- Olay Ve Olgular Arasında İlişkiler Kurabilme, Benzer Ve Farklı Yönlerini Ortaya Koyabilme Becerisi

  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında gerçekleşmediği görülmektedir.

- Gözlemlediklerini Kaydetme Ve Aktarma Becerisi

  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında gerçekleşmediği görülmektedir.

- Gözlediklerini Daha Önce Öğrendikleri İle Karşılaştırabilme Ve Bağdaştırabilme Becerisi

  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında gerçekleşmediği görülmektedir.

- Gözlediklerini Araştırmalarında Veya Gelecekle İlgili Olarak Planlamalar Yapmak İçin Kullanabilme Becerisi

  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

- Benzer Olaylarla İlişkilendirme Ve Tekrar Aynı Olayla Karşılaştığında Ne Yapması Gerektiğine Yönelik Davranış Geliştirme Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında orta derecede gerçekleştiği görülmektedir.

Gözlem becerisi on tane alt beceriden oluşmaktadır. Olay ve olgulara dikkat etme becerisi, olay ve olguları tanımlama becerisi, olay ve gözlemlediklerinin nedenlerini sorgulayıp sonuçlarını tahmin edebilme becerisi, olay ve olgular arasında ilişkiler kurabilme benzer ve farklı yönlerini ortaya koyabilme becerisi, gözlemlediklerini kaydetme ve aktarabilme becerisi, gözlediklerini daha önce öğrendikleri ile karşılaştırabilme ve bağdaştırabilme becerisi, gerçekleşmediği görülmektedir. Sonuç olarak gözlem becerisinin gerçekleşme oranının çok düşük olduğu görülmektedir.

5.1.3 Arazi çalışma becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir?

Öğrencilerden hiç birisi arazi çalışmasına katılmamıştır. Bu yüzden arazi çalışma becerisinin öğrenci üzerindeki gerçekleşme düzeyi bulunmamaktadır.

5.1.4 Coğrafi sorgulama becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir?

- Konu Veya Problemin Farkına Varma Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

- Konu Veya Problemi Tanımlama ve Açıklama Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

- Konu Veya Problemi Analiz Etme Ve Yorumlama Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

- Gelecekle İlgili Tahminlerde Bulunma Ve Karar Verme Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

- Kişisel Çıkarımlarda Bulunarak Değerlendirmeler Yapma Ve Yargılara Varma Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

Coğrafi sorgulama becerisi beş tane alt beceriden oluşmaktadır. Bu becerilerin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi çok iyi derecededir.

5.1.5 Tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve yorumlama becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir?

- Uygun Veri Seçimi Ve Sınıflandırılması becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında gerçekleşmediği görülmektedir.

- Verilere Uygun Tablo, Grafik Ve Diyagram Oluşturma
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında normal derecede gerçekleştiği görülmektedir.

- Konu İle İlgili Fotoğrafları Kullanma Ve İlişkilendirme Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında orta derecede gerçekleştiği görülmektedir.

- Kesitler Oluşturma Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

- Tablo Grafik Ve Diyagramları Yorumlama Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

- Tablo Grafik Ve Diyagramları Karşılaştırarak Sentezleme Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

Tablo, grafik ve diyagram hazırlama ve yorumlama becerisi toplam altı alt beceriden oluşmaktadır. Bunlardan, uygun veri seçimi ve sınıflandırılması becerisinin kazanılmadığı görülmektedir. Diğer beceriler ise genel olarak çok iyi derecede kazanılmıştır.

5.1.6 Zamanı algılama becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir?

- Jeolojik Süreçlere Ait Zaman Algısı Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında normal derecede gerçekleştiği görülmektedir.

- Yıllık, Mevsimlik, Günlük Süreçlerle İlgili Zaman Algısı Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

- Tarihi Süreçlerle İlgili Zaman Algısı Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında gerçekleşmediği görülmektedir.

- Ekolojik Döngüler İle İlgili Zaman Algısı Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında normal derecede gerçekleştiği görülmektedir.

Zamanı algılama becerisi toplam dört alt beceriden oluşmaktadır. Tarihi süreçlerle ilgili zaman algısı becerisinin gerçekleşmediği görülmektedir.

5.1.7 Kanıt kullanma becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir?

- Jeolojik Süreçlere Ait Fosil, Taş Veya Tektonik Vb Bir Doğa Unsurunu Kanıt Olarak Kullanma.
- Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında normal derecede gerçekleştiği görülmektedir.
- İklim Süreçlerine Ait Kanıt Kullanma Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

- Tarihi, Sosyal, Ekonomik Ve Politik Olay Ve Olgulara Ait Kanıt Kullanma Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

Kanıt kullanma becerisi toplam üç alt beceriden oluşmaktadır. Bütün alt becerilerin kazanıldığı görülmektedir.

5.1.8 Değişim ve sürekliliği algılama becerisinin öğrenci üzerinde ki gerçekleşme düzeyi nedir?

- Benzer Ve Farklılıkları Bulma Becerisi
  Dört yıllık bir eğitim ve öğretim sonrasında çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

Değişim ve sürekliliği algılama becerisi dört alt beceriden oluşmaktadır. Bütün alt becerilerin çok iyi derecede gerçekleştiği görülmektedir.

Öğrenciler 9. Sınıfa geldiğinde, ilköğretimden getirmiş olduğu bir takım coğrafi beceriler bulunmaktadır. Öğrencilerin dört yıllık lise hayatı sonrasında bu becerilere

ek olarak hem daha fazla hem de daha nitelikli beceri kazanmış olmaları gerekmektedir. Bu becerilerin kazanılmasında birçok etken önem arz etmektedir. Öğretmen, aile, çocuğun sosyal hayatı, okulun fiziki şartları, ekonomik unsurlar, eğitim ve öğretim yöntemleri, plan ve programlar bu etkenler içerisinde sayılabilir.

5.2 ÖNERİLER

Bütün bu yorumlar ışığı altında orta öğretim öğrencilerinin coğrafya becerilerinin daha iyi düzeyde kazandırılabilmesi için yapılabilecek çalışmalar için getirilen öneriler aşağıda sunulmuştur:

- Becerilen kazandırılması için daha etkili bir plan yapılmalıdır.

- Öğrencilerin coğrafi becerileri kazanmalarını kolaylaştıran ve coğrafya derslerini sevdiren farklı metotlar uygulanmalıdır.

- Tartışma bölümünde yer alan kazanılamayan becerilere yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

- Bütün gerekli koşullar sağlanarak dört yıllık süreç içerisinde en az iki kez arazi çalışmasına gidilmelidir.

- Gözlem becerisi on tane alt beceriden oluşmaktadır. Bu alt becerilerin yaklaşık beş tanesi gerçekleşmemiştir. Bu becerilerin kazanımına yönelik çeşitli etkinlikler yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

AKSOY, H. (2006). *Eğitimde Araştırma Yöntemleri.* Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

DEMİRALP, N. (2007). Coğrafya Eğitiminde Materyaller ve 2005 Coğrafya Dersi Öğretim Programı. *Kastamonu Eğitim Dergisi, Cilt No: (17).* S.(373-384)

DOĞANAY, H. (2003). *Coğrafya'da Metodoloji.* İstanbul: Milli Eğitim Yayın Basımevi

ERDEM, M. (2007). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin gezi gözlem tekniğine ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı.

GÜNGÖRDÜ, E. (2001). *Liselerde Coğrafya Dersi Öğretimi.* Nobel Yayınevi. İstanbul.

KOMİSYON (2005). *MEB Coğrafya Dersi Öğretim Programı.* Ankara.

KARABAĞ, S. (1998). Coğrafya Öğretiminde Anahtar Sorular ve Kavramlar. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi. Cilt: 18, Sayı: 2.* S.(25-41). Ankara.

KIZILÇAOĞLU, A. Harita Becerilerine Pedagojik Bir Bakış. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi

KIZILÇAOĞLU, A., TAŞ, H. İ. (2007). İlk Ve Ortaöğretimde Coğrafya Eğitimi Ve Öğretiminde Model Küre Kullanımı. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. Sayı:18* S.(8-9). Kütahya.

KOCALAR, A. O. (2006). *Ortaöğretim Konularında Kavram Haritalarının Coğrafya Öğretiminde Kullanımı.* Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

MOORE, K. (2000), Öğretim Becerileri. (Çev. Nizamettin Kaya), Nobel Yayınevi, Ankara.

PAYKOÇ, F. (1991). Tarih Öğretimi. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Yay. Eskişehir.

ŞAHİN, S. , BUDANUR, T. , GENÇTÜRK, E. (2007). Coğrafya Öğretiminde Uygun Grafik Seçimi Ve Kullanımının Öğrenme Üzerindeki Etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi Cilt:15 No:1* S.(293-302). Kastamonu.

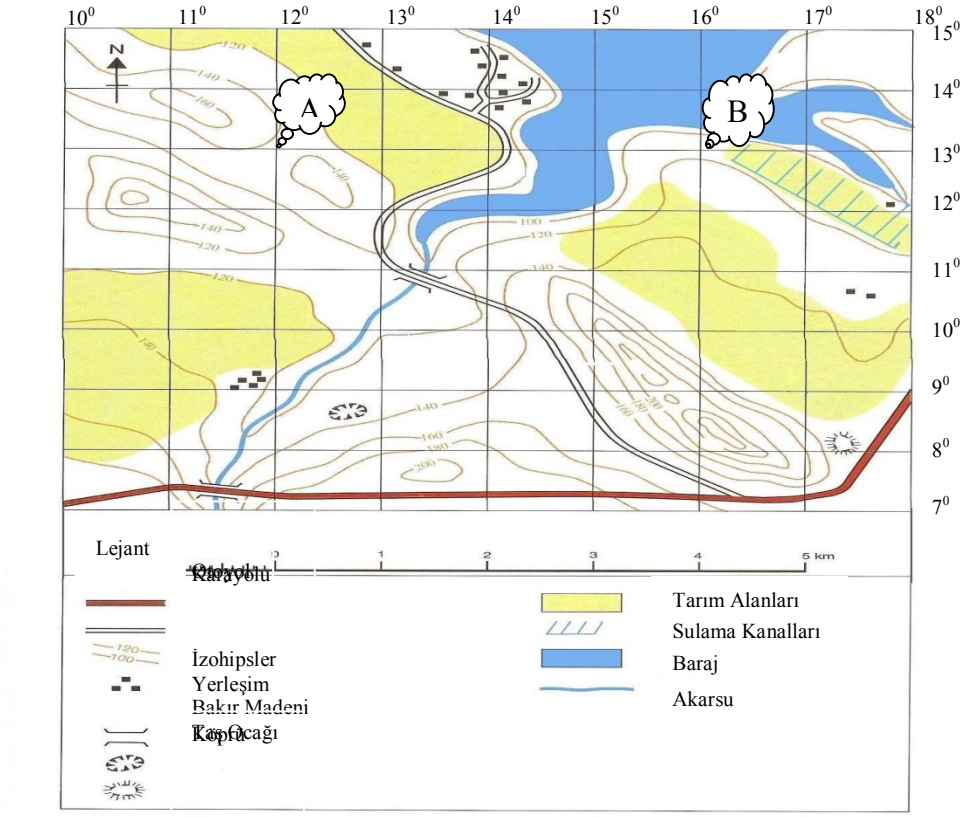
TURAN, İ. (2002). Lise Coğrafya Derslerinde Kavram Ve Terim Öğretimi İle İlgili Sorunlar. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi Cilt:22 Sayı:2* S. (67-84). Ankara.

ÖZEY, R. (2006). Coğrafya Eğitimi ve Öğretmi. Aktif Yayınevi. İstanbul.

ÖZEY, R. (2008). Coğrafya Öğretiminde Yöntem ve Yaklaşımlar. Aktif Yayınevi. İstanbul.

EK-1: Bilgi Değerlendirme Sınavı

1. HARİTA BECERİLERİ

Harita 1

1a. Harita üzerinde konum belirleme.

1. Harita 1'e göre, bakır madeninin matematik konumu aşağıdakilerden hangisidir?

a. 8^0 - 9^0 K.P, 17^0 - 18^0 D.M, **b.** 8^0 - 9^0 G.P, 17^0 - 18^0 D.M, **c.** 12^0 - 13^0 G.P, 8^0 - 9^0 D.M,
d. 8^0 - 9^0 K.P, 12^0 - 13^0 D.M, **e.** 8^0 - 9^0 G.P, 17^0 - 18^0 B.M,

1b. Harita üzerine bilgi aktarma.

2. Harita 1'in çizgi ölçeğinden faydalanarak (<u>çentikler arası 2cm</u>) kesir ölçeğini belirleyip harita üzerine ekleyiniz. Kesir ölçek aşağıdakilerden hangisidir?

a. 1:50 000 **b.** 1:5000 **c.** 1: 25 000 **d.** 1:2500 **e.** 1:250 000

1c. Amacına uygun harita seçme.

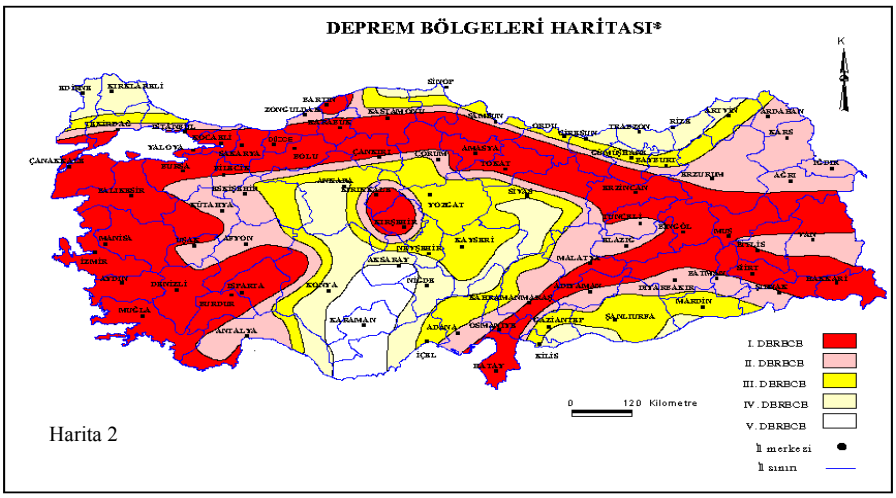
3. Konya ilinde, tarım alanlarının dağılışı aşağıdaki haritalardan hangisinde daha belirgin gösterilir.

a. Konya fiziki haritası **b.** Konya arazi kullanım haritası **c.** Konya toprak haritası
d. Konya bitki örtüsü dağılışı haritası **e.** Konya erozyon risk haritası

1ç. Haritalardan yararlanarak hesaplamalar yapma.

4. Harita 1'de A-B arası kuş ucuşu uzaklık kaç km'dir?

a. 2 km **b.** 2.5 km **c.** 3 km **d.** 3.5km **e.** 4 km

Harita 2

1d. Mekânsal dağılışı algılama.

5. Yukarıdaki haritada Türkiye'nin deprem bölgeleri gösterilmiştir. Buna göre, aşağıdakilerden hangisi <u>yanlıştır?</u>

a. Tuz Gölü'nün güneyi beşinci derecede deprem bölgesi içinde yer alır.

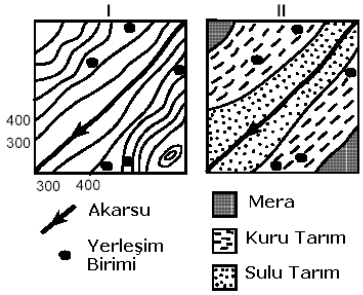
b. Ege Bölgesi'nin büyük bir kısmı birinci ve ikinci deprem bölgeleri içinde yer alır.

c. Deprem tehlikesinin en az olduğu bölgeler İç ve Güneydoğu Anadolu bölgeleridir.

d. Türkiye'nin büyük bir kısmı dördüncü derecede deprem bölgesindedir.

e. Erzurum ve Kars çevresi ikinci derecede deprem bölgesi içerisinde yer alır.

1e. Haritayı doğru şekilde yorumlama.

Yanda I numaralı ile bir yerin eşyükselti eğrileriyle çizilmiş topografya haritası, II numara ile aynı yerin, aynı ölçekle çizilmiş arazi kullanım haritası görülmektedir.

6. Haritalardaki bilgilere dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine <u>ulaşılamaz?</u>

a. Akarsuya yakın kesimlerde sulu tarım yapılmaktadır.

b. 800 metrenin üzerindeki kesimler hayvan otlatmacılığına elverişlidir.

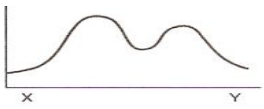
c. Yerleşmeler daha çok 400 – 600 metreler arasındadır.

d. 400 – 800 metreler arasında kuru tarım yapılmaktadır.

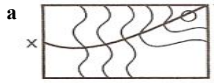
e. Kuru tarım alanları makineli tarım yapmaya elverişlidir.

1d. Taslak haritalar oluşturmak

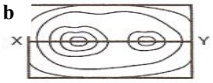
7 Profili yandaki gibi olan bir yerşeklinin izohipslerle çizilen haritası aşağıdakilerden hangisi gibi olmalıdır?

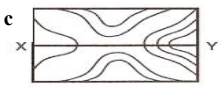
a

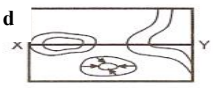
b

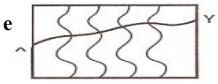
c

d

e

2. GÖZLEM BECERİLERİ

Fotoğraf 1.

2a. Olay ve olgulara dikkat etmek.

8. Yukarıdaki fotoğraf 1'de herhangi bir afet ve sonuçları görülmektedir. Bunun sebebi aşağıdakilerden hangi olaydır?

a. Sel **b.** Yangın **c.** Heyelan **d.** Deprem **e.** Fırtına

2b. Olay ve olguları algılama.

9. Fotoğraf 1'in gösterdiği yerde "Bu bölgede sıcak su kaynaklarına da rastlanabilir**" diyen bir kişi bunu bölgede aşağıdakilerden hangisinin varlığına dayanarak söylemiş olur?**

a. Fay hatlarının
b. Akarsu aşındırmasının
c. Geçirimli arazinin
d. Gel-git etkisinin
e. Yer altı sularının

2c. Olay ve olguları tanımlama.

10. Beş metreden daha boylu ağaçların baskın olduğu ve birbirlerini etkileyecek sıklıkta bulunduğu, kendine özgü iklim ve toprak koşulları oluşturduğu bir yaşam birliğine…….. denir. Bunlar toprak örtüsünün dış kuvvetler tarafından aşınarak taşınmasına engel olarak …….. önler.

Yukarıda boş bırakılan yerler aşağıdakilerden hangisi ile doldurulmalıdır.

a. Orman-Erozyonu **b.** Bitki Örtüsü-Heyelanı **c.** Bitki Örtüsü-Toprak Kaymasını
d. Fundalık- Kimyasal Aşınmayı **e.** Orman- Heyelanı

2d. Olay ve Olguların neden ve sonuçları

11. Aşağıdakilerden hangisinde olay sonucuyla birlikte <u>doğru olarak verilmemiştir.</u>

a. Yoğunlaşma çekirdeklerinin varlığı, yağmurun oluşmasında önemli bir etkendir.
b. Levhaların hareket etmesi, orojenik faaliyetlere neden olur.
c. Gel-git etkisinin yoğun olduğu kıyılarda, delta ovaları oluşumu hızlıdır.
d. Depremlerin oluşması, yeni sıcak su kaynakları ve madenlerin oluşmasına neden olabilir.
e. Ekvatordan kutuplara doğru gidildikçe sıcaklığın düşmesi, denizlerdeki tuzluluğunda azalmasına neden olmaktadır.

2e. Olay ve gözlemlediklerinin nedenlerini sorgulayıp sonuçlarını tahmin edebilme

12. Aşağıdakilerden hangisi ülkemizde ki kentleşme olgusunun bir özelliği olarak gösterilebilir?

a. Kentleşmenin, sanayileşmenin yoğunlaştığı bölgelerde ağırlık kazanması
b. Kentlerde çevre denetiminin yoğun olması
c. Kırsal alandan kentlere göç edenlerin kısa zamanda kent yaşamına uyum sağlaması.
d. Büyük kentlerden, kırsal alanlara doğru göçlerin görülmesi
e. Kentlerde konutların sıhhi ve ucuz olması

2f. Olay ve olgular arasında ilişkiler kurabilme, benzer ve farklı yönlerini ortaya koyabilme

13. İç Anadolu Bölgesinin;

- Ticaretin gelişmesi
- Savunmasının kolaylığı
- Karasallığın belirginliği
- Ulaşımda merkez olması

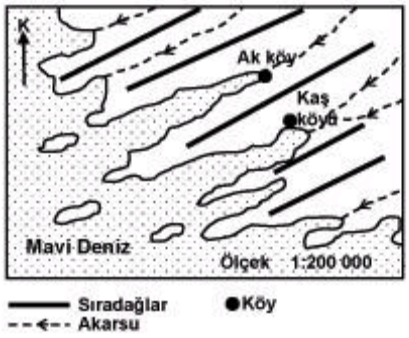
Aşağıdakilerden hangisinin sonucudur.

a. ikliminin
b. Matematik konumunun
c. Özel konumunun
d. Doğal zenginliklerinin
e. Tarımsal üretiminin

2g. Gözlediklerini kaydetme ve aktarma

14. Yandaki haritada sıra dağların uzanış yönü aşağıdakilerden hangisidir.

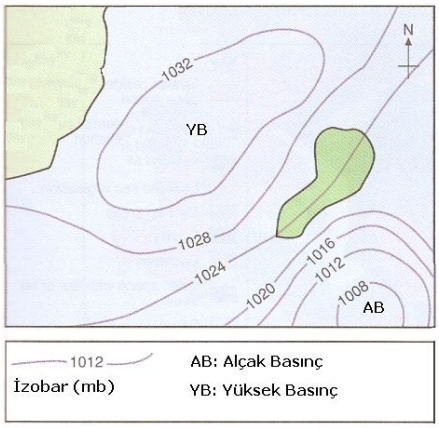
a. Kuzey-Güney
b. Doğu-Batı
c. Doğu-Güneydoğu
d. Güneybatı-Kuzeydoğu
e. Kuzeybatı-Güneydoğu

2h.Gözlediklerini daha önce öğrendikleri ile karşılaştırabilme ve bağdaştırabilme.

15. Rüzgar, yüksek basınç alanından alçak basınç alanına doğru oluşan yatay yönlü hava hareketidir. **Yandaki izobar haritasına göre, rüzgârın hangi yöne doğru esmesi beklenir.**

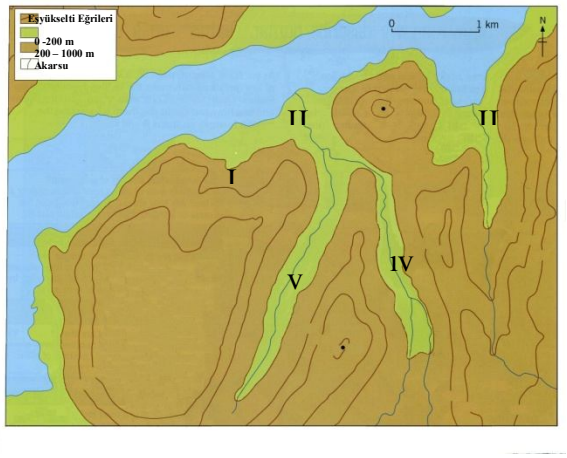
a. Kuzeybatı
b. Güneybatı
c. Doğu
d. Batı
e. Güneydoğ

2i.Gözlediklerini araştırmalarında veya gelecekle ilgili olarak planlamalar yapmak için kullanabilme.

16. Yandaki haritada numaralandırılmış olan yerlerden hangisi yerleşmeye en uygundur.

a. II
b. III
c. I
d. V
e. IV

2j.Benzer olaylarla ilişkilendirme ve tekrar aynı olayla karşılaştığında ne yapması gerektiğine yönelik davranış geliştirme.

17. 1999 Marmara depreminde binlerce insan hayatını kaybetmiştir. Can kaybının bu kadar fazla olmasının birçok sebebi vardır. Bilim adamlarına göre en geç otuz yıl içerisinde şiddetli yeni bir deprem meydana gelecektir. **Bu depremde, can kaybını en aza indirebilmek için aşağıdakilerden hangisi yapılmamalıdır?**

a. Depremle yaşamayı öğrenmek
b. Deprem tatbikatları yapmak.
c. Depremin meydana geldiği bölgeyi terk etmek, böylece yeni depremlerden etkilenmemek
d. Afet koordinasyon merkezleri oluşturmak.
e. Yapıların depreme uygun olarak yeniden yapılandırılması.

3. ARAZİ ÇALIŞMA BECERİSİ

Okulda bulunduğum yıllar içinde en az bir kez arazi çalışmasına katıldım **evet** ☐ **hayır** ☐

Cevabınız evetse, lütfen aşağıdaki soruları cevaplayınız.

ARAZİ ÇALIŞMA BECERİLERİ	**Tamamen Katılıyorum**	**Katılıyorum**	**Kararsızım**	**Katılmıyorum**	**Hiç Katılmıyorum**
Araziye çıkmadan önce öğretmenimizle birlikte çalışmanın amacını belirleriz.					
Araştırma öncesi, gerekli kaynak, malzeme toplama, takvimlendirme, arazide gerekli olan materyali hazırlama vb çalışmalar yaparız.					
Arazide, araç, gereç ve teknolojiyi amacımız doğrultusunda kullanırız.					
Arazide, çalışmamız doğrultusunda veri toplar kaydederiz.					
Okulumuza döndüğümüzde verileri analiz ederiz.					
Analiz edilmiş olan verilerden bir sonuca varırız					
Arazi çalışmasının sonuçları ile ilgili olarak öneriler geliştiririz					
Çalışmamızın sonunda bir rapor oluştururuz.					

4. COĞRAFİ SORGULAMA BECERİSİ

Aşağıdaki soruları yukarıda ki fotoğrafı dikkate alarak cevaplayınız.

4.a.Konu veya problemin farkına varma

18. Yukarıda ki fotoğrafta gördüğünüz ekonomik faaliyet nedir? Bu faaliyet bir problem oluşturur mu?

4.b.Konu veya problemi tanımlama ve açıklama

19. Bu ekonomik faaliyetin oluşturacağı sorunlar nelerdir?

4.c.Konu veya problemi analiz etme ve yorumlama.

20. Bu sorunların çevreye ne gibi zararları olur?

4.ç.Gelecekle ilgili tahminlerde bulunma ve karar verme.

21. Kendinizi bu ekonomik faaliyetin yapıldığı yerin belediye başkanı olarak düşününüz. Bu problemin gelecekteki etkisini azaltmak için ne gibi çalışmalar yapardınız.

4.d.Kişisel çıkarımlarda bulunarak değerlendirmeler yapma ve yargılara varma

22. Bu ekonomik faaliyetin olumlu ve olumsuz yönlerini düşünerek varlığını sürdürüp sürdürmemesine karar veriniz.

5. TABLO, GRAFİK VE DİYAGRAM HAZIRLAMA VE YORUMLAMA

5.a Uygun veri seçimi ve sınıflandırılması

23. Buharlaşma miktarı sıcaklıkla doğru, bağıl nemle ters orantılıdır. Aşağıdaki tabloda beş merkezin sıcaklıkları ve bağıl nemleri gösterilmiştir.

Merkez	Sıcaklık (°C)	Bağıl Nem (%)
I	20°C	35
II	24°C	60
III	22°C	70
IV	24°C	55
V	24°C	35

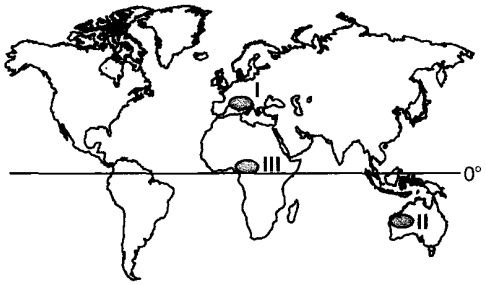
Yukarıdaki bilgilere göre bu merkezlerden hangisinde buharlaşma miktarının en fazla olması beklenir?

a. I **b.** II **c.** III **d.** IV **e.** V

5.b Verilere uygun tablo, grafik ve diyagram oluşturma

24. Aşağıda üç farklı yörenin bitki ve hayvan biyomu verilmiştir.

	Bitki biyomu	Hayvan biyomu
X	Sürekli yeşil kalan yapraklı ağaçlardan oluşan orman	Kartal, fil, böcek türleri, leopar, kelebek türleri, antilop, fil
Y	Su tutabilen otlar, yer yer çalılar	Yılan, örümcek, akbaba, yer sincabı, kertenkele, yarasa
Z	Çalılık ve bodur ağaçlar	keçi, tavşan, kurt, kuş türleri, çalıkuşu

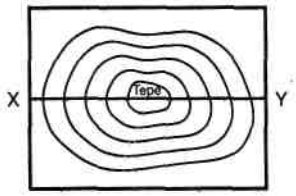

Yukarıda özellikleri verilen X, Y ve Z biyomu haritada numaralanmış yerlerden hangilerine aittir?

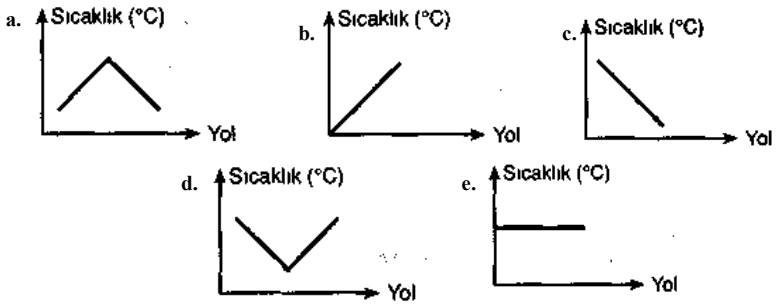
	X	Y	Z
a.	I	II	III
b.	I	III	II
c.	III	I	II
d.	II	I	III
e.	III	II	I

5.c Konu ile ilgili fotoğrafları kullanma ve ilişkilendirme

25.

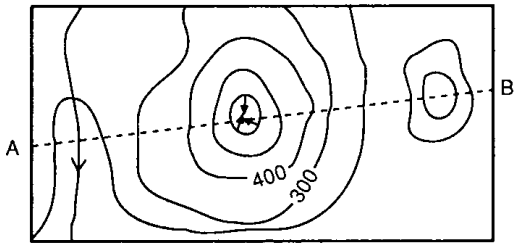

Yukarıdaki izohips haritasında X ve Y profil hattını izleyen gözlemci için sıcaklık değişim grafiği aşağıdakilerden ahngisidir.

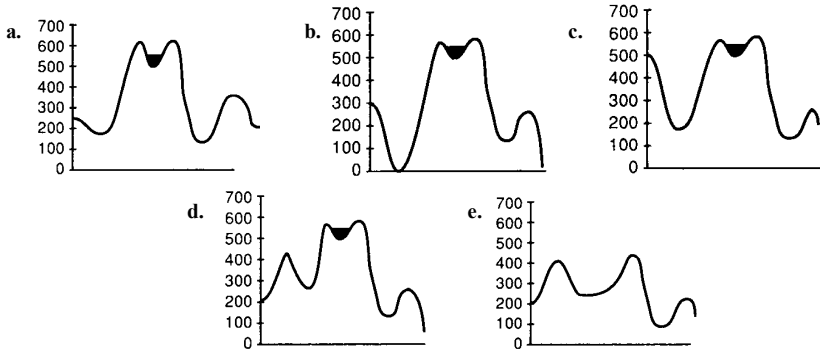

5.ç Kesitler oluşturma

26.

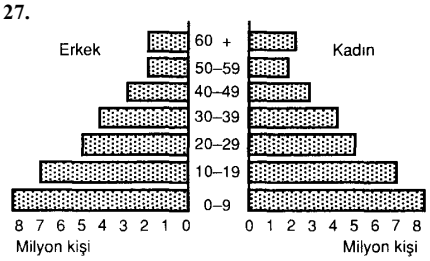

Yukarıdaki izohips haritasında gösterilen A-B doğrultusunun profili aşağıdakilerden hangisidir?

5.d. Tablo, grafik ve diyagramları yorumlama.

27.

Yukarıda bir ülkedeki nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı verilmiştir.

Garifkten faydalanarak ülke ile ilgi aşağıdaki verilerden hangisine ulaşılamaz?

a. Yaşayan toplam kadın nüfus miktarına

b. Nüfus artış hızının fazla olduğuna

c. Yaşlı nüfus oranının az olduğuna

d. Nüfus yoğunluğunun fazla olduğuna

e. 20–29 yaş arasındaki kadın ve erkek nüfusuna

5.e. Tablo, grafik ve diyagramları karşılaştırarak sentezleme.

28.

Aşağıdaki tabloda, altı kent merkezine ait ortalama karla örtülü gün sayısı, en yüksek kar örtüsü kalınlığı, ortalama kar yağışlı gün sayısı ve yağan kar miktarının en fazla olduğu ay ile ilgili bilgiler verilmiştir.

		I	II	III	IV
	Kentler	Ortalama karla örtülü gün sayısı	En yüksek kar örtüsü kalınlığı (cm)	Ortalama kar yağışlı gün sayısı	Yağan kar miktarının en fazla olduğu ay
Şiddetli kış	Hakkâri	102,5	217	35,8	Ocak
	Erzurum	113,6	78	50,1	Ocak
	Sivas	61,9	110	31,2	Şubat
Az şiddetli kış	Bursa	10,1	80	7,7	Ocak
	Trabzon	7,6	115	2,1	Şubat
	Denizli	3,8	36	2,6	Şubat

Bu bilgilere göre, bir yerdeki kışın şiddetini belirlerken tablodaki dört ölçüden öncelikle hangi ikisi göz önünde tutulmalıdır?

a. I ve II

b. I ve III

c. II ve III

d. II ve IV

e. III ve IV

6. ZAMANI ALGILAMA BECERİSİ

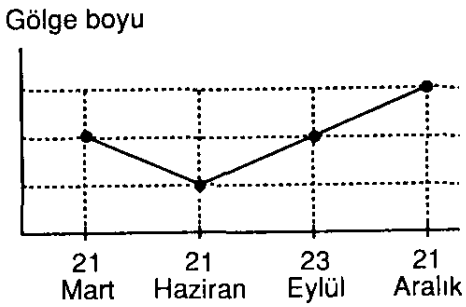
6.a Jeolojik süreçlere ait zaman algısı

29. Jeolojik dönemler hakkında araştırma yapan bilim adamı Afrika'nın gine körfezi ile Brezilya'nın doğusunda fosiller ve tortul tabakaların birbirine benzediğini söylemektedir. **Bu durum aşağıdakilerden hangisini desteklemede kullanılabilir?**

a. Kıtaların daha önce bitişik olduğunu
b. Yerkabuğunun volkanik olaylarla oluştuğunu
c. Yeryüzünün tamamında benzer kayaların bulunduğunu
d. Fosillerin sadece bu bölgelerde yaygın olduğunu
e. Bu bölgelerin genç arazi olduğunu

6.b Yıllık, mevsimlik, günlük süreçlerle ilgili zaman algısı

30. Yandaki bir merkezde düzlemdeki cismin yıl içindeki gölge değişim grafiği verilmiştir. Buna göre, bu merkezle ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi doğrudur?

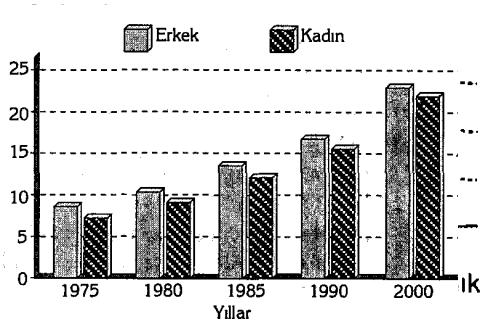

a. Güneş ışınlarını yıl içinde dik açı ile almaktadır.
b. Gece gündüz süresi yıl içinde fazla değişmez
c. En uzun gündüz 21 Haziran tarihinde yaşanır.
d. Güneş ışınlarını 21 Aralık tarihinde daha büyük açılarla alır.
e. Bu merkezde sürekli yaz koşulları yaşanır.

6.c. Tarihi süreçler ile ilgili zaman algısı

31. Yandaki grafikte, 1975-2000 yılları arasında Türkiye'de kentlerde yaşayan kadın ve erkek nüfusları verilmiştir.

Buna göre grafikten yararlanarak aşağıdakilerden hangisi elde edilemez?

a. Kent nüfusunun artış hızı.
b. Verilen yıllara göre kentlerde yaşayan kadın sayısı.
c. Kentlerde yaşayan nüfusun Türkiye nüfusu içerisindeki oranı.
d. Verilen yıllara göre, kentlerdeki kadın ve erkek nüfus arasındaki fark
e. Kent nüfusu içindeki kadın ve erkek oranı.

6.ç. Ekolojik döngüler ile ilgili zaman algısı

32. Coğrafi koşulların değişmesiyle, bitkiler bulundukları ortama uyum sağlarla yada uygun alanlara göç ederler.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi böyle bir duruma örnektir?

a. Buzul çağlarında kara hayvanlarının yeryüzüne yayılmış alanlarının daralmış olması
b. Akdeniz ikliminde kızılçamların yerine makilerin görülmesi
c. Kutuplarda bazı hayvan türlerinin yok olması
d. Tropikal yağmur ormanlarının miktarının giderek azalması
e. Tuz gölü ve Çamiçi gölü tatlı su biyomunun en iyi örnekleri olması

7. KANIT KULLANMA BECERİSİ

7.a Jeolojik süreçlere ait fosil, taş veya tektonik vb bir doğa unsurunu kanıt olarak kullanma.

33. Değişik yöntem ve araçlarla yerin iç yapısı hakkında bilgiler edinebiliriz.

Aşağıdakilerden hangisi bu yöntem ve araçlardan birisi değildir?

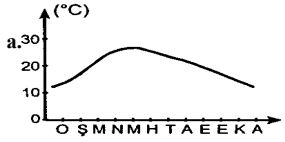
a. Yer kabuğunun dış görünüşünün incelenmesi
b. Deprem dalgalarının incelenmesi
c. Çeşitli derinliklerde yapılan sondajlar

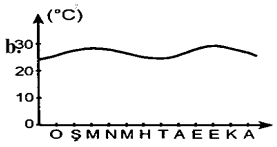
d. Volkanizma sırasında yüzeye çıkan taşların incelenmesi

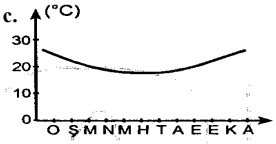
e. Yeryüzündeki taşların belirli sıcaklık ve basınç ile laboratuarda incelenmesi

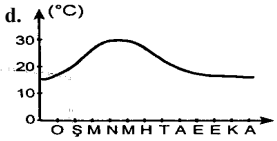
7.b İklim süreçlerine ait kanıt kullanma.

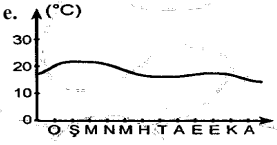
34. Ekvatoral iklimin yıllık sıcaklık değişimini gösteren grafik aşağıdakilerden hangisi olabilir?

a.

b.

c.

d.

e.

7.c Tarihi, sosyal, ekonomik ve politik olay ve olgulara ait kanıt kullanma.

35. Amerika'nın keşfi ile başlayan süreçte, Amerika'da ve Dünya'nın bir çok yerinde yerleşimler kuran Avrupa devletleri, bir güç kullanarak gemiler vasıtasıyla bu yeni kıtalara köle olarak taşımışlardır.

Buna göre, parçada anlatılan göç olayı ile ilgili aşağıdaki yorumlardan hangisi doğrudur?

a. Kısa süreli bir göçtür.
b. Afrikalılar zorunlu olarak göç etmişlerdir.
c. Afrikalılar kendi istekleri ile göç etmişlerdir.
d. Afrikalılar Amerika'daki iş fırsatları için göç etmişlerdir.
e. Bu göçte, Afrika'da meydana gelen doğal afetler etkili olmuştur.

8. DEĞİŞİM VE SÜREKLİLİĞİ ALGILAMA BECERİSİ

8.a Benzer ve farklılıkları bulma.

36. Doğu Karadeniz Bölümü'nde orman oranının Batı Karadeniz Bölümü'ne göre daha fazla olmasına rağmen orman ürünleri endüstrisinin daha çok Batı Karadeniz Bölümü'nde geliştiği görülmektedir

Bu durum, üretim ile aşağıdaki faktörlerden hangisi arasındaki ilişkiyi göstermektedir?

a. Pazara yakınlı **b.** Ham maddeye yakınlık **c.** Enerjiye duyulan ihtiyaç
d. Su kaynakları ihtiyacı **e.** Üretim alanı ihtiyacı

8.b Zamanla oluşan değişim ve sürekliliği algılama.

37. Yeryüzünde nüfusun doğal kaynaklardan daha büyük bir hızla artması, beslenme sorunlarının ortaya çıkmasına ve enerji kaynaklarının hızla tükenmesine yol açmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi, nüfus artış hızının ekonomik kaynakların tükenmesine ilişkin olumsuz etkisine örnek gösterilemez?

a. Marmara Bölgesi'nde pek çok tarım ürünü üretilmesine karşın bölge gereksinimini karşılanmaması.
b. Akdeniz Bölgesi'nde ormanların; yangınlarla, tarla açma ve bina inşaatlarıyla azalması.
c. Marmara Bölgesi'nin diğer bölgelerden enerji satın alması.
d. Pek çok sanayi kuruluşunun üretiminin Marmara Bölgesi'nde yapılması
e. Türkiye topraklarının büyük kısmının aşırı işlenerek veriminin kaybolması.

8.c. Mekândaki değişim ve sürekliliği algılama

38. Fransa'nın 1975 yılından sonra nüfus artış hızız gözle görülür biçimde yavaşlamıştır. Bu durumun getireceği olumsuz sonuçları engellemek için 1985 yılında ailelerin daha fazla çocuk sahibi olmaları yolunda, ülkede kampanyalar başlatılmış, ayrıca ülkeye yapılacak göçlere izin verilmiştir.

Fransa bu uygulamalarla, aşağıdaki alanlardan hangisinde görülebilecek sorunları gidermeye çalışmıştır?

a. Sanayide iş gücüne duyulan ihtiyacın artması

b. Eğitim ve sağlık hizmetlerinde aksamaların görülmesi

c. Ortalama yaşam süresinin kısalması

d. Kişi başına düşen milli gelirin azalması

e. Göçlerle bölgeler arası dengesizliklerin oluşması

8.c. Coğrafi süreçlerdeki değişim ve sürekliliğin nedenlerini sorgulama

39. *Hollanda, Almanya ve İngiltere'de uygulanan "nüfus artırıcı" politikalara rağmen nüfusun istenen düzeyde artmadığı gözlemlenmektedir.*

Bu durum aşağıdakilerden hangisiyle en çok bağlantılıdır?

a. *Yüzölçümlerinin küçük olması*

b. *Tarım alanlarının dar olması*

c. *Eğitim düzeyinin yükske olması*

d. *Tüketici nüfusa ihtiyaç duymaları*

e. *Bağımlı nüfus oranının çok olması.*

EK-2: İzin Belgeleri

241101920070111
Coğrafya Öğretmenliği
HANİFİ ÜKER

T.C.
MARMARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MÜDÜRLÜĞÜ

SAYI :B.30.02.Mar.F8.00.00/ 640
KONU:İzin Yazısı hk.

İstanbul: 7/02/2008

İl Milli Eğitim Müdürlüğüne
İstanbul

Enstitümüz Coğrafya Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden HANİFİ ÜKER şu an tez aşamasında olup "Coğrafya Öğretiminde Kazandırılması Gereken Becerilerin Gerçekleşme Düzeyinin Öğrenciler Açısından İncelenmesi" başlıklı tezini YRD.DOÇ.DR. MEHMET ÜNLÜ danışmanlığında yürütmektedir. Tezin uygulama çalışmalarını yapabilmesi için kendisine gerekli iznin verilmesi hususunda müsaadelerinizi arz ve rica ederim.

Prof. Dr. Sefer ADA
Müdür

Ek 1 : Öğrenci dilekçesi
2 : Anket
3 : Tez öneri formu

Adres: M.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü, Göztepe Kampüsü, Göztepe- İst. Tel: (0216) 347 33 66

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.08.4.MEM.4.34.00.18.580/ 1171/30502 13 /03/2009
Konu : Anket **(Hanifi ÜKER)**

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: a)Marmara Üniversitesi'nin 27/02/2009 tarih 360 sayılı yazısı.
b)Milli Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurumlarda Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi.
c)Milli Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma Geliştirme Dairesi Başkanlığı'nın 11/04/2007 tarih ve 1950 sayılı emri.
d)Milli Eğitim Müdürlüğü Anket Komisyonu'nun 10/03/2009 tarihli tutanağı.

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Coğrafya Öğretmenliği Yüksek lisans Programı öğrencisi **Hanifi ÜKER'in** İlimizde ekte adları verilen okullarda uygulanmak üzere **"Coğrafya Öğretiminde Kazandırılması Gereken Becerilerin Gerçekleşme Düzeyinin Öğrenciler Açısından İncelenmesi"** konulu anket çalışmalarını yapma istekleri hakkındaki İlgi (a) yazı ve ekleri Müdürlüğümüzce incelenmiştir.

Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Coğrafya Öğretmenliği Yüksek lisans Programı öğrencisi **Hanifi ÜKER'in** İlimizde ekte adları verilen okullarda uygulanmak üzere **"Coğrafya Öğretiminde Kazandırılması Gereken Becerilerin Gerçekleşme Düzeyinin Öğrenciler Açısından İncelenmesi"** konulu anket çalışmalarını yapması, bilimsel amaç dışında kullanılmaması koşuluyla, okul idarelerinin denetim, gözetim ve sorumluluğunda, İlgi (c) Bakanlık Emri esasları dahilinde uygulanması, sonuçtan Müdürlüğümüze rapor halinde (CD formatında) bilgi verilmesi kaydıyla Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde olurlarınıza arz ederim.

M.Ata ÖZER
Milli Eğitim Müdürü

EKLER :
Ek-1. İlgi (a) yazı ve ekleri

OLUR
12/03/2009

Hikmet DİNÇ
Vali a.
Vali Yardımcısı

EĞİTİME %100 DESTEK

NOT :*Verilecek cevapta tarih, kayıt numarası, dosya numarası yazılması rica olunur.*
Adres :*İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü A.Blok Ankara cad. No:2 Cağaloğlu 526 13 82*
E-Mail: *kultur34@meb.gov.tr* *Web: http//İstanbul.meb.gov.tr/bolumler/kultur*

4440632